

ZADRUGAR

G L A S I L O
N A B A V L J A L N E
Z A D R U G E
U S L U Ž B E N C E V
D R Ž A V N I H
Ž E L E Z N I C
V
L J U B L J A N I
L E T O • X V I

7

V S E B I N A

XIX. REDNA SKUPŠČINA ZVEZE / ZADRUŽNA IN SOCIALNA
MISEL / DANASNJE STANJE FRANCOSKEGA ZADRUŽNIŠTVA
/ NAŠE OGNJIŠČE: BODIMO PRIPRAVLJENI ZA VSAK PRIMER
— ZAKAJ BI NE PRALI VOLNENIH IN SVILENIH OBLEK
DOMA / PREHRANA: JEDILNIKI IZ NAŠE GOSPODINJSKE
ŠOLE — DOJENČKOVA POLETNA PREHRANA — VLGAJMO,
VKUHAVAJMO IN SUŠIMO POLETNE IN JESENSKE SADEŽE —
PRESKRIBIMO SI DOMAČIH ZDRAVILNIH ČAJEV / RAZGLEDI:
HERCEGOVINA IN MOSTAR / LEPOSLOVJE: MAJSKA NOČ
ALI UTOPLJENKA / ZADRUŽNI VESTNIK / ZA POTRPEŽLJIVE
IN BISTRE GLAVE.

Obvestilo!

Članstvo obveščamo, da nam kljub vsestranskemu prizadevanju ni uspelo nabaviti namiznega olja; staro zalogo pa smo povsem razprodali. Na zalogi imamo le malo količino olivnega in bučnega olja, katerega prodajo smo bili primorani omejiti. Izvolite to upoštevati pri bodočih naročilih.

Paradižnik

Prvovrsten trdo okuhan paradižnik v dozah po $\frac{1}{6}$ in $\frac{1}{2}$ kg prodajamo še po stari nizki ceni, kljub temu, da se je to blago v zadnjem času močno podražilo. Članom priporočamo nakup. Poslužite se ugodne prilike, dokler še traja zaloga.

Sted-Regulator

Če hočete štediti z drvni in premogom, tedaj nabavite v zadrugi Sted-Regulator; to je posebna plošča, ki se da enostavno namestiti na vsak štedilnik. Sted-Regulator Vam prihrani 40% kuriva. Poizkusite — pa se boste uverili.

Opozorilo

Opozarjamo naše člane, naj v bodoče, zlasti v terminskih dneh prinašajo s seboj za nabavo mlevskih izdelkov platnene vrečice, kar je v interesu članov samih. Blago, ki ga prevzamejo v vrečicah, se ne raztrese, razen tega pa se članu hitreje postreže. S tem v zvezi naprošamo člane, naj prinašajo s seboj tudi nahrbtnike, odnosno košare, da bi se na ta način izognili zamudnemu zavijanju nabavljenega blaga in stroškom, ki za potrošeni čas in papir podražijo blago. Ljubljanski in mariborski člani naj pri naročilu v blagajni točno povedo, kakšno embalažo so oddali v trgovini; člani s proge pa naj isto označijo na naročilnici. Vreče, steklenice in drugo posodo je označiti z imenom, člansko številko in nazivom blaga, za katerega je dotična embalaža namenjena. Uvažujte to opozorilo, ker bo s tem zamenjava embalaže skoro nemogoča in bodo odpadle tozadevne reklamacije.

Dalje prosimo člane, da priložijo vsaki reklamaciji, ki jo je točno pojasniti, tudi originalni račun, da se s tem pospeši rešitev.

XIX. redna skupščina Zveze

V dnevih od 27. do 29. junija se je vršila v Mostarju XIX. redna letna skupščina Zveze nabavljajalnih zadrug drž. uslužbencev.

Skupščini je prisostvovalo 245 delegatov, ki so zastopali 195 zadrug — članic Zveze. Po vsestranskem obravnavanju tekočih vprašanj v raznih sekcijah in odborih se je v soboto, dne 29. junija v dvorani hrvaškega pevskega društva „Hrvoje“ sestala skupščina sama.

Po otvoritvi in še pred prehodom na dnevni red je imel prof. učiteljske šole v Mostarju g. Mustafa Alikalfić ideološko predavanje o zadružništvu, predsednik Zveze g. Miloš Štibler pa je nato podal najvažnejše momente o delu in prizadevanjih Zveze v l. 1939. Svoja izvajanja je podkrepljeval s statističnimi podatki in osvetlil dosežene uspehe z gledišča zadružnih načel. Na vse prisotne je apeliral, naj verujejo v zadružništvo in naj mu zvesto in nesebično služijo.

Poročevalci so za tem skupščini sporočili v sekcijah in odborih sprejete predloge.

Delegat Franjo Juhart predlaga za finančni odbor:

1. da se poročilo upravnega odbora o delu za l. 1939. vzame na znanje in odobri;
2. da se poročilo nadzornega odbora za l. 1939. vzame na znanje in odobri;
3. da se odobre zaključni računi za l. 1939. in osvoji predlog o razdelitvi poslovnega viška;
4. da se podeli razrešnica članom upravnega in nadzornega odbora.

Delegat Dušan Jakšič, poročevalec odbora za zadružno propagando in resolucijo, predlaga:

1. da se poročilo upravnega odbora, ki se nanaša na zadružno propagando, vzame na znanje in odobri;
2. da upravni odbor skrbi, da se bo program, ki ga je osvojila XVIII. redna skupščina glede zadružne propagande in zadružne vzgoje, čimprej ostvari;

3. da Zveza najkasneje v septembru skliče konferenco združnega tiska, ki bo izdelala smernice za urejevanje združnih glasil, ki jih izdajajo posamezne zadruge;

4. da se list „Zadrugarstvo“ še nadalje urejuje v dosedanjem pravcu, t. j. kot časopis za ideološko in teoretsko razpravljanje združnih problemov, listu „Združni zastavi“ pa naj se da značaj obrambnega in informativnega organa.

Skupščina je predloge obeh poročevalcev brez debate soglasno sprejela.

V zvezi s predlogom finančnega odbora je skupščina odobrila:

1. Upravni odbor se pooblašča, da v primeru potrebe zaključuje kratkoročna posojila do polovice Zvezinega kapitala, dolgoročna pa do tri četrtine vrednosti njenih objektov;

2. upravni odbor se pooblašča, da more sprejemati vloge na štednjo do četrtine celokupnega Zvezinega kapitala in da jih lahko obrestuje do 4%, vezane pa do 5%.

Izmed pooblastil, ki jih je upravni odbor dobil od skupščine, naj omenimo najvažnejše, ki se tičejo zlasti kreditiranja nabavljalnih zadrug.

1. Upravni odbor Zveze more posameznim zadrugam odobravati skadentne kredite najdalje do 12 mesecev. Pri tem pa se mora ozirati na stvarno potrebo, število članstva, materielno stanje in letni promet zadruge;

2. posameznim nabavljalnim zadrugam se more odobriti kredit za nabavo živežnih potrebščin preko Zvezinega robnega oddelka, vendar tako, da ta kredit ne presega višine dvomesečnega prometa zadruge s to robo, račun se mora poravnati v 45 dneh. Pri manufakturi more ta kredit dosegati višino tromesečnega prometa, račun se mora poravnati v 3 mesecih;

3. posameznim nabavljalnim zadrugam se lahko odobri tudi posebni sezonski šestmesečni kredit za nabavo drv, premoga, olja, zimnice itd., a največ din 1.000.000.—.

V nobenem primeru upravni odbor ne more kreditirati zadrugi preko njene kreditne sposobnosti, nikdar pa kredit ne sme presežati vsote din 12.000.000.—.

Kot mesto, kjer se bo vršila prihodnja redna letna skupščina, je bil določen Beograd, to pa iz razloga, ker bo takrat Zveza praznovala 20letnico svojega dela.

V naslednjem priobčujemo še resolucijo, ki jo je sprejela XIX. redna skupščina.

Resolucija.

Delegati zadrug državnih uslužbencev — predstavniki preko 180.000 zadrugarjev — državnih in samoupravnih uslužbencev, upokojencev in delavcev, včlanjenih v teh zadrugah, zbrani na skupščini Zveze nabavljajalnih zadrug državnih uslužbencev, ki je zborovala v Mostarju v dneh od 27. do 29. junija l. 1940., po vsestranski proučitvi materielnega položaja teh uslužbencev osvajajo soglasno sledečo resolucijo:

Stalen porast cen življenjskim in ostalim potrebščinam, ki se je občutil že pred začetkom sedanje vojne, je dosegel višino, ki v osnovi ogroža materielni položaj uslužbencev, upokojencev in delavcev. Motnje v proizvodnji in razdeljevanju dobrin, spekulacija, prikrivanje blaga, navijanje cen se pojavi, katerih posledic državni uslužbenec ne more vzdržati, niti jih njegove zadruge ne morejo preprečiti. To stanje je v prvi vrsti prizadelo najširše sloje uslužbencev in delavcev, katerih prejemki so bili itak že pred vojnimi zapletljaji izpod minimuma, potrebnega za življenje. Mere, ki so jih v cilju zaščite potrošnih slojev podvzeli pristojni činitelji za pobijanje spekulacije in kontrolo cen, so se pokazale kot nezadostne.

Zlasti naglašamo, da zadolževanje javnih uslužbencev pri njihovih zadrugah, privatnikih in povsod, kjer koli le morejo dobiti kredit, potreben za vzdrževanje golega življenja, iz dneva v dan vedno bolj raste. Tako stanje izpodjeda temelje njihovih zadrug in njihovih družin, to pa vodi do uničenja poslednje obrambe ekonomske neodvisnosti javnih uslužbencev. Jasno je, da taki uslužbenci ne morejo nuditi zadostne garancije za pravilno funkcioniranje državnega administrativnega aparata in za pravičen obrat državnih gospodarskih podjetij, zakaj prvo kot drugo more sloneti le na zadovoljnih in materielno osiguranih uslužbencih in delavcih.

Te prilike so odločujočim činiteljem dobro znane; prav tako posledice, ki jih neizbežno izživajo. Zato pričakujemo nujno izvedbo sledečih ukrepov:

1. Povišanje prejemkov državnim in samoupravnim uslužbencem, aktivnim in upokojenim, prav tako tudi delavcem in to v relaciji podražitve živčnih in ostalih življenjskih potrebščin;

2. odobrenje brezobrestnega predujma javnim uslužbencem v višini tromesečnih prejemkov v cilju izravnanja dolgov, ki so nastali vsled nesorazmerja med njihovimi prejemki in današnjo draginjo;

3. istočasno uvedbo najstrožjih mer za učinkovito pobijanje vsakovrstne spekulacije;

4. prilagoditev državne trgovinske, valutne in splošne ekonomske politike interesom najširših slojev potrošačev;

5. naši Zvezi naj se stavijo na razpolago potrebna denarna sredstva za pravočasno nabavo potrebne rezervne hrane neposredno pri proizvajalcih, in to za potrebe organiziranih zadrugarjev in njihovih rodbin;

6. izda naj se posebna uredba o izplačevanju vlog na štednjo, ki bi veljala samo za kreditne zadruge.

*

Kakor vidimo, je resolucija to pot krajša kot druga leta; zato pa jasnejša in razumljiva vsem, ki se jih tiče.

France Veber:

Zadružna in socialna misel

(Konec.)

Tako pa smo spoznali že dva bistvena znaka gospodarstva v pravem ter ožjem pomenu besede. To je njegov načelni samosredstveni in obenem svojstveno človečanski značaj. Pravo bistvo gospodarstva je potemtakem v — svojstveno človeškem in zato osebno-duhovnem pridobivanju sredstev življenja, pa naj merijo ta sredstva zopet na pravo duhovno ali tudi samo prirodno polovico življenja človeka in družbe. Ta opredelitev gospodarstva je popolna, ne da pa spoznati še posebnega ter pravega socialnega pomena vsega gospodarskega dela in truda. N. pr. tudi „Robinson“ na samotnem otoku že v takem pravem pomenu besede „gospodari“ in vendar tako pravo gospodarstvo še ni v sklopu človeške in torej nam že znane socialne vzajemnosti. Vse dejansko gospodarstvo na svetu se pa je pojavilo in se tudi naprej razvija zlasti v skupnem, vzajemnem življenju človeka in dobiva zato še posebno „barvo“, katera šele mu daje tudi mesto važnega in včasih kar odločilnega socialnega činitelja. In vprav to je oni tretji pomen gospodarstva, čigar bistvo je tudi v svojstveno človeškem in torej osebno-duhovnem, obenem pa še v vzajemnem, kolektivnem pridobivanju sredstev življenja. Samo to je res gospodarstvo v najožjem in obenem dejanskem pomenu besede, ki ga označujejo ti trije znaki: njegov že znani samosredstveni ter svojstveno človečanski, obenem pa še njegov družbenokolektivni značaj. Samo to gospodarstvo v tem najožjem in hkrati najvišjem pomenu besede ima tudi še svoj posebni — zgodovinski razvoj, iz katerega bomo mogli še prav posebej posneti pravo notranje razmerje, ki je in naj bo med nam že znano socialno in posebno gospodarsko mislijo. Ne bom se spuščal v podroben oris tega gospodarskega razvoja v vzajemnem življenju človeštva, temveč ga hočem nakazati samo na obeh njegovih dosedaj znanih skrajnih mejnikih.

Sprva je bilo tudi vse pravo gospodarstvo v tem tretjem in že socialno pomembnem smislu besede še povsem vklenjeno v same neposredne potrebe in zahteve človeškega življenja in še ni nastopalo kot posebna ter samosvoja oblikovalka človeka in družbe. Tu je treba misliti le na prvotno in že „predzgodovinsko“ zgolj plemensko obliko tudi same človeške življenjske vzajemnosti, v kateri še sploh ni bilo nekega „ločenega“ ter svojstveno gospodarskega dela in prizadevanja. Ali mislimo lahko tudi na prvotni pomen „družine“, ki je na tej stopnji že sama obsegala tudi take posle, ki danes že zdavnaj niso več značilna poteza prave ter čiste

družinske skupnosti in med katere spada zlasti tudi sama „gospodarska oblika“ življenja. Polagoma pa se je vprav ta, gospodarska oblika in vprav ta pričela vedno bolj osamosvojevati, kar je v stoletnem in tisočletnem razvoju končno in to vprav v naših dneh po neki usodni poti dovedla do tega, da skuša vprav v našem času gospodarstvo in samo gospodarstvo vedno bolj nastopati kar kot že omenjeno edino ter osnovno in vrhovno vodilo življenja človeka in družbe. To se je zgodilo po posebni in v tem primeru zelo kvarni — dušeslovni zakonitosti. To je n. pr. zakonitost skopuha, ki je sprva tudi jemal denar samo kot sredstvo, pozneje pa ga je začel tako vrednotiti, da ga ni več izdajal niti ne za najbolj osnovne potrebe življenja: kar je že po naravi le sredstvo, je njemu, skopuhu postalo namen. Na drugih poljih utegne biti ta zakonitost blagodejna, pri naša pa prokletstvo, ko postaja vodnica gospodarskega razvoja. Samo po taki notranje dušeslovni poti dobimo tudi osnovno razlago onih dveh novejših in najnovejših gospodarskih taborov, ki se vprav v našem času obupno drug z drugim borita. To je tabor vsega skrajnega kapitalizma na eni strani in enako skrajnega kolektivizma na drugi. Oba ta tabora sta namreč vprav notranje, dušeslovno samo na videz nasprotna. Oba vidita samo v gospodarstvu edino merilo življenja in prava razlika med njima je le ta, da poklanja kapitalizem tako gospodarsko „srečo“ samo nekaterim redkim poedincem, vtem ko je kolektivizmu pač vsak človek — samo številka v gospodarskem sestavu življenja.⁵

Zdaj je pa tudi na dlani, da in zakaj je tako mesto gospodarstva v vzajemnem, socialnem življenju za človeka in družbo v resnici pogubno in celo takšno, da je v najostrejšem nasprotju tudi z nam že znanim pravim bistvom samega gospodarskega dela in truda. Saj smo se že prepričali, da gospodarstvo, tudi pravo, svojstveno človeško gospodarstvo že po lastni naravi in torej ne gledé na kakršne koli ostale prilike v človeškem razvoju je in more biti le — sredstvo življenja. Kar je pa že po lastni naravi le sredstvo, ne more in ne sme nikoli postati — pravi namen! In prav to važno načelo nam pomaga tudi do nagle in učinkovite odločitve našega glavnega vprašanja, ki zadeva združno misel in njeno mesto v socialnem sklopu življenja.

⁵ O obeh teh taborih sem obširneje razpravljal že na drugih mestih „Zadruharja“. V sedanji zvezi ponovno poudarjam le značilno in usodno notranjo skupnost med njima: oba podpirata tak notranji, dušeslovni razvoj človeka in družbe, ki končno postavlja samo — sredstvo na mesto namena življenja. To je moja psihološka razlaga skrajnega gospodarskega kapitalizma in kolektivizma.

IV. Zadružna in socialna misel. Povedal sem, da ima samo človeška vzajemnost življenja še pravi „socialni“, „družbeni“ značaj. Povedal sem, da je ta socialnost, družbenost še dvojna, „naravna“ in „umetna“. Povedal sem, da ima samo naravna socialnost („družina“!) razvojno ter smiselno prednost pred umetno („delniška družba“!) in ne narobe. In povedal sem, da se vprav ob umetni socialnosti pričanja tako prekomerno javljanje samega „gospodarstva“, ki dela iz samega sredstva življenja njegov pravi namen. Toliko o socialni misli. Nadalje sem povedal, da je osnovno bistvo gospodarstva v pridobivanju samih „sredstev“ življenja. Povedal sem, da se pravo, človeško gospodarstvo odlikuje še po svojstveno človeškem načinu tega pridobivanja sredstev življenja. Povedal sem, da se tudi to pravo gospodarstvo dejansko javlja samo v vzajemnem, socialnem življenju človeka. In povedal sem, da je to pravo ter hkrati socialno pomembno gospodarstvo po svojem posebnem razvoju dobilo končno tako mesto, ki zopet dela iz samega sredstva življenja njegov pravi namen. Toliko o gospodarski misli.

Treba je samo, da si vse to res dobro zapomnimo in da vse to še ponovno prav premislimo, in že smo tudi v objemu prave zadružne misli in njenega čudovitega ter kar edinstvenega dejanskega pomena za vse socialno in gospodarsko življenje človeka. Zakaj?

Zadružna misel je že po naravi v eni potezi socialna in gospodarska misel. Je socialna misel, ker je zgrajena na načelu skupnega, vzajemnega dela in to skupnega, vzajemnega dela človeka. In je gospodarska misel, ker hoče vprav to svojstveno človeško in torej pravo socialno skupnost, vzajemnost življenja — gospodarsko zavarovati, podpreti. Torej socialno težišče in gospodarska pot, to sta oba bistvena znaka prave zadružne misli, ki obenem storita, da prihaja samo v zadružnem, pravem zadružnem delu do resnične veljave enako pravo razmerje, ki je in naj bo med samo „socialno“ in vzporedno „gospodarsko“ podobno človeka in družbe. To je ono osnovno dvojno bistvo vsega resničnega zadružnega gibanja, ki nam že samo razlaga tudi vse ostale njegove posebnosti.

To dvojno bistvo zadružne misli stori, da polaga ta misel glavno važnost na zdravo socialno stanje ljudi, gledé na katero gospodarstvo in vprav gospodarstvo je in naj bo le sredstvo. Zato je zadružna misel že v načelu proti vsakemu naraščanju takih „umetnih“ socialnih tvorb, ki bi kvarile ali kar ugonabljujele pravo — naravno socialno čutenje in teženje človeka. Tu, z vida zadružnega presojanja življenja človeka, je, ako ostanem pri svojih primerih, samo družina vse, „delniška družba“ pa nič. Tudi zadružna misel je resda

hkrati posebna in na moč izrazita gospodarska misel. Zato tudi združni misli ne preti nevarnost nobenega reakcionarnega zatemnjevanja ali celó omalovaževanja onega pomena, ki ga gospodarstvo za vse naše življenje ima in v vedno večji meri dobiva. Toda zaradi istega svojega dvojnega bistva združna misel podreja gospodarstvo življenju in ne življenja gospodarstvu. Zato je združna misel že v načelu tudi proti vsemu skrajnemu „kapitalizmu“ in proti vsemu enako skrajnemu „kolektivizmu“.

Je proti gospodarskemu kapitalizmu, ker vidi eno bistvenih potez človeškega življenja tudi v njegovi skupnosti ali vzajemnosti in je zato tudi sama zgrajena na načelu vzajemnega gospodarskega dela in vzajemne gospodarske pomoči. In ista združna misel je proti gospodarskemu kolektivizmu, ker vidi zopet osnovne oblike skupnega, vzajemnega življenja človeka v takih kolektivih, ki po svojem pravem bistvu nimajo gospodarskega značaja in ki jim je gospodarstvo zopet samo kot sredstvo potrebno.⁶ Ali še more biti kak dvom, da more le zmaga take in takó zamišljene združne misli prinesiti bodočnost, ki bo tudi po gospodarski poti stremela samo k temu dvojnemu cilju: da bo vse socialno stanje človeštva res le vzajemni odraz same ter prave notranje narave človeka in da bo tudi kakršen koli nadaljnji razvoj tega stanja res zopet v človeku zasidran in ne v tem, kar je do človeka kakor — lupina do jedra?

Današnje stanje francoskega združništva

1. Potrošne zadruge.

Francija je najbližji sosed Velike Britanije. Za materinim jezikom se uče v angleških šolah največ francoščine. Vendar poznajo angleški zadrugarji francosko združništvo slabše kakor združništvo v mnogih drugih bolj oddaljenih deželah. Oba naroda sta sedaj zopet že drugič v eni generaciji zaveznika in povezana med sabo na finančnem in gospodarskem polju kakor še nikoli preje. Veleblagovnice obeh dežel imata skupen odbor in tako so dane možnosti za boljše medsebojno spoznavanje.¹

⁶ Bralec naj ponovno pomni, da so taki izvengospodarski kolektivi (n. pr. družina, narod, država) res edini osnovni kolektivi, kateri edini dajejo tudi slehernemu gospodarskemu združevanju njegov edini pravi „kolektivni“ pomen in smisel!

¹ Članek je izšel konec februarja in nadaljevanje konec marca t. l.!

Že so se začela sklepati osebna prijateljstva. Pred nedavnim so priobčile „Zadružne novice“ (Cooperative News) dopis nekega, sedaj v Franciji zaposlenega uslužbenca londonske zadruga, ki je sklenil prijateljstvo z vodjo krajevne podružnice „Zadrugarjev“. Člani današnjega angleškega ekspedicijskega zbora se neprimerno laže spoznajo s francoskimi zadrugarji, nego oni v svetovni vojni, kajti število zadružnih prodajaln je od tedaj zelo naraslo in po enotnem napisu „Zadrugarji“ (Les Coopérateurs) nad prodajalno jih je kaj lahko spoznati. Enoten zunanji izgled prodajaln in nadpis sta bila sprejeta na kongresu² 1930. leta in velike pokrajinske zadruga so se ravnale po želji kongresa, če jim je le bilo mogoče. To dejstvo je eno izmed jasnih znamenj za napredek francoskega potrošnega zadružništva po 1918. letu. Zaradi tega enotnega napisa postanejo tujci pozorni na te prodajalne, četudi jih sami niti ne iščejo; tako pozornost zbudi n. pr. enotni nadpis vzdolž pročelja ogromne nove železobetonske zadružne veleblagovnice ob dokih Dunquerqua, na pročelju odlične prodajalne mešanega blaga, ki leži n. pr. na eni izmed najbolj prometnih točk starega mesta Caen, ali na stenah transportnih voz po cestah Lorraine. Kakor v Angliji in Škotski, tako je danes tudi že v Franciji mnogo mest, v katerih postane tujec že po prav kratkem bivanju pozoren na zadružno delavnost.

Pokrajinske zadruga.

Ob koncu svetovne vojne ni moglo biti govora o čem takem. Glavni razlog za to razliko je v razvoju velikih pokrajinskih zadružnih prodajaln. Zadnja nemška invazija in evakuacija civilnega prebivalstva iz območja vojnih operacij sta zahtevali od francoskega zadružništva temeljno reorganizacijo trgovine na drobno. Pri ustanavljanju novih zadrug so francoski zadrugarji uvideli, da je bolje, če razširijo delavnost nove zadruga na vso pokrajino in ne na en sam kraj. Tako so postale pokrajine nositeljice francoske zadružne aktivnosti. Ko se je po končani vojni prebivalstvo vrnilo v opustošene kraje, so bila prevozna sredstva in podružnice teh pokrajinskih zadrug tiste, pri katerih so dobili prebivalci življenjskih in gospodinjskih potrebščin ter našli zaščito pred izžemalci.

Gospodarsko najbolj močne in najbolj uspešne potrošne zadruga tega tipa se nahajajo danes na prostranem področju, ki se razteza preko severovzhodne Francije od Rena do Kanala, poleg tega pa še v

² Kongres odgovarja našim občnim zborom zadrug. (Op. prev.)

Parizu in njegovi okolici, v okrožju okrog Lyona in v precejšnjih predelih Normandije, Bretagne, Limousina³ in na jugovzhodu. Te zadruge so protiutež privatnim veleblagovnicam, čeprav jih je večina nastala šele po vojni, so bile v načrtu že pred njo.

Lorenska Unija, največja francoska zveza, je nastala prav za prav po združitvi pokrajinskih zadrug. Področje njenega delovanja sega od belgijske meje na severu do Zlate obale na jugu in od vzhoda Vogezov na vzhodu do Champagne na zapadu. Članov ima zadruga okrog 180.000 in na prvi pogled to število ni posebno veliko; toda reči je treba, da se nanašajo te številke na družine in da so tri sedmine (3/7) od teh kmetске.

Člani in promet.

Po zadnji uporabni statistiki je imela Narodna zveza potrošnih zadrug, ki odgovarja Zadružni uniji v Angliji, v letu 1938. 38 včlanjenih zadrug. Primerjava med leti 1938. in 1920. je kaj poučna:

	1920.	1938.
Število zadrug	47	38
Število prodajaln	1.792	5.000
Število članov	404.196	1,150.000
Promet (v milijonih frankov)	397	2.220
Kapital (v milijonih frankov)	34,7	128,5

Seveda niso vse te zadruge že dosegle maksimalno možne stopnje razvoja. Mnogo jih je šele prav na začetku razvoja in še nimajo prevladujočega položaja na področju, ki jim je dodeljeno in za katerega obstoja upravičeno upanje, da bo nekoč njihovo. Vendar je že samo dejstvo njihovega obstoja znamenje, da se združništvo v teh pokrajinah ne bo razvijalo na slepo srečo, temveč po določenem načrtu. Narodna zveza ima včlanjenih še okrog 900 drugih potrošnih zadrug in celoto število posameznih članov (ne družin) se giblje okrog treh milijonov. Veliko število zadrug pa je še vedno izven Zveze (takozv. divje zadruge, op. prev.).

Načela.

Ena izmed največjih težav, s katerimi so se morali boriti voditelji združništva v Franciji, je nagnenje Francozov, izogniti se rochdalskim principom v korist krajevnim predsodkom. Ponekod, kakor

³ Imena francoskih pokrajin. (Op. prev.)

n. pr. v Sv. Klavdiju v Juri se utegne očitovati to izogibanje v tem, da se člani odpovedo povračilu (ristornu) in prevedejo ves prometni presežek v rezerve ali fonde za socialno pomoč. Mnogo pogosteje pa se opuščanje teh načel izrodi v če ne pravno-formalno, pa v dejansko omejevanje članstva v tem smislu, da je pristop vezan na (določen) isti poklic, na dejstvo zaposlenosti pri isti firmi ali na iste politične ali verske nazore.

Od srede preteklega stoletja dalje so delavske prodajalne, bodisi samostojne-sindikalne, bodisi pod nadzorstvom delodajalcev, ovirale rast samostojnega potrošnega združništva. Toda s posebnim odlokom iz novembra 1938. leta so bile take prodajalne odpravljene in v šestih mesecih so se morale reorganizirati v zadruge. Že obstoječe potrošne zadruge so seveda pohitele izrabiti priliko in pridobiti člane omenjenih skupin za svoje zadruge, če so jim mogli nuditi kaj v zameno. Mimogrede naj omenimo, da ta dekret ni bil izdan z namenom, zaščititi združništvo, temveč preprečiti, da bi se precejšen del trgovine na drobno umaknil davkom, glede katerih ne uživajo francoske zadruge nobenih olajšav.

E v a k u a c i j a.

Izbruh vojne je spraval francoske potrošne zadruge zaradi splošne mobilizacije in rekvizicije poslopij ter prevoznih sredstev v zelo težak položaj; predvsem zaradi rekvizicije prevoznih sredstev, kajti delovanje pokrajinskih zadrug brez številnega voznega parka skoraj ni možno. Civilno prebivalstvo je bilo evakuirano iz Strassbourga in drugih mest blizu meje in radi pomanjkanja kupcev je moralo mnogo zadrug zapreti svoje prodajalne.

Nekatere zadruge so bile prisiljene preoblikovati svoje zaloge v začasne veleblagovnice in prepustiti svoje pekarnice v souporabo vojaškim pekarnam, če niso smele same peči za vojaštvo in še za lastne člane. Vendar je upravno osebje zadrug z uslužbenci, ki so bili oproščeni vojne dolžnosti, vztrajno vzdrževalo ves možni blagovni promet in kljub drakonskim ukrepom nadzorstva nad cenami je ostala združna delavnost najboljše jamstvo za preprečenje nepravilnih davkov in drugih načinov dobičkarstva. Nekoliko bolj v zaledju, kjer so taborile čete na odmoru, so zaslovele podružnice Lorenske unije kot prodajalne, v katerih so mogli kupiti vojaki za svoj mali denar še najboljše in marsikatero navijanje cen je bilo tako udušeno že v kali. Blagovni promet je ostal zato na isti višini in upati smemo, da rezultati za 1939. leto ne bodo tako neugodni, kakor se je še pred kratkim zdelo.

2. Narodne organizacije.

Narodne organizacije francoskega potrošnega združništva so med seboj mnogo bolj tesno povezane, nego odgovarjajoče organizacije v Angliji. Narodna zveza potrošnih zadrug (F. N. C. C.)⁴ in Veleblagovnica (M. D. G.)⁵ sta eno in isto ne samo z ozirom na članstvo, temveč imata tudi isti upravni odbor. Obe sta bili ustanovljeni 1912. leta po združitvi podobnih organizacij obeh sekcij, v kateri je bilo gibanje razdeljeno prejšnjih 16 let. Vse druge osrednje organizacije so novejšega datuma in nekatere so zaživele šele po reorganizaciji ob koncu 1934. leta.

Protiutež Unije.⁶

F. N. C. C. je po delavnosti in ustroju slična (angleški) Zadrुžni uniji. Pod vodstvom treh glavnih tajnikov je ta zveza zakoniti svetovalec zadrug in njihov zastopnik pred javnimi oblastmi, trgovsko zbornico in drugimi skupinami socialno-gospodarskega značaja. Ona brani njihove interese pred napadi trgovcev, organizira narodno propagando, vzdržuje strokovno šolo za člane upravnega in nadzornega odbora in za zadrुžne uslužbence, izdaja zadrुžno glasilo ter skrbi še za francosko izdajo „Revije mednarodnega zadrुžništva“ (The Review of International Co-operation).

Narodno zadrुžno glasilo „Francoski zadrugar“ (Le coopérateur de France) je tednik z obsegom 6 strani in ima okrog 670.000 naročnikov ter še precejšnje število lokalnih izdaj, ki jih tiska posebno za večje zadruge. Namen glasila je, priobčevati članke za najširše sloje članstva, tako da ne vsebuje samo zadrुžnih novic in mnenj o tekočih problemih, temveč tudi članke o zdravju, gospodinjstvu in leposlovno čtivo.

F. N. C. C. ima lastno knjigarno, izdajanje knjig in znanstvenih razprav o zadrुžništvu pa prepušča po pogodbi posebni, po ustroju zadrुžni organizaciji, Francoski vseučiliški tiskarni.

Zveze z državo.

Kot predstavnica zadrुžnih interesov in interesov potrošačev sploh ima Narodna zveza zelo važno vlogo v gospodarskem življenju Francije. G. Ernst Poisson, eden izmed treh glavnih tajnikov, je bil več let v Narodnem gospodarskem svetu, organizaciji vseh industrij-

⁴ Fédération Nationale des Cooperatives de Consommation.

⁵ Magasin de Gros. (Op. prev.)

⁶ Angleške Unije. The Cooperative Union. (Op. prev.)

skih in trgovskih panog, ki je bila preteklo jesen obnovljena z nalogo vladnega svetovalca v vseh različnih pogledih vojnega narodnega gospodarstva. F. N. C. C. ima svojega zastopnika tudi v Odboru za žito, ki določa vsakoletno ceno doma pridelanega žita in za izvoz določeni presežek; zastopnika ima tudi v podobnem odboru, ki nadzira drugi neobhodni pridelek Francije, vino.

Pod vlado Narodne fronte so postale zveze med zadružništvom in državno administracijo tesnejše in bolj pristržne: odgovorni predstavniki F. N. C. C.-a ter M. D. G.-a vzajemno zastopajo interese za drug in potrošačev v večjem številu vladnih odborov, ki imajo opraviti s tarifami, cenami, prehrano, delom in financami, vključno Upravni odbor in Stalni svet Francoske banke. Skupen odbor F. N. C. C.-a in Splošne delavske zveze nastopa kot končni razsodnik v sporih, ki se tičejo zadružnih uslužbenskih odnosov.

F. N. C. C. sicer ljubosumno pazi na svojo politično neodvisnost, vendar vzdržuje tesne zveze s parlamentom preko skupine poslancev in senatorjev, ki so ne oziraje se na strankarsko pripadnost pripravljeni pospeševati zadružne interese. Vsako leto prireja F. N. C. C. vrsto predavanj, ki trajajo več dni in katerih namen je, omogočiti izmenjavo naziranj in predložiti parlamentarcem, kakšne utegnejo biti posledice državne bodisi samo razmotrivane ali tudi že uzakonjene politike na zadružno gibanje.

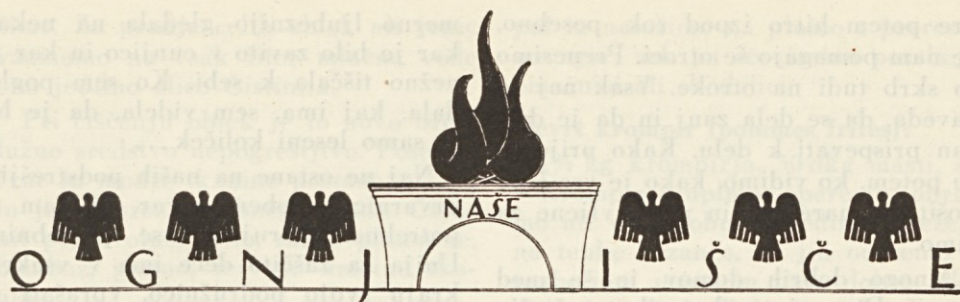
Veleblagovnica (M. D. G.).

Veleblagovnico ali Osrednjo nakupno zadrugo vodijo tuji ravnatelji. Veleblagovnica ima letno prometa okrog 1200 milijonov frankov in tesno sodeluje s pokrajinskimi zadrugami, katerih večina kupuje samo preko nje. Ona je največji dobavitelj vina v Franciji in je morala prebresti po izbruhu vojne marsikatero težavo zaradi rekvizicije vagonov-cistern za prevoz vina za vojake.

Podjetja M. D. G.-a še niso posebno raznovrstna. 5 tovarne konserviranih rib in drugih konserv, 3 tovarne obutve, po 1 tovarno čokolade in manufakture s celotno 65 milijonov frankov v 1938. letu. Veleblagovnica vodi še okoli 30 prodajaln obutve, ki krijejo skoraj polovico proizvodnje gori omenjenih treh tovarn. Posebej registrirana podjetja so: 1 solarna, 1 tovarna mila, 1 mlin za oljnata semena v Zahodni Afriki in 1 podjetje za prodajo poljskih pridelkov, pri katerem sodeluje tudi Poljedeljsko zadružno gibanje.

Tudi M. D. G. je član večjega števila narodnih trgovinskih združenj za nadzorstvo v vojnem času.

(Cooperative Review, Februar, March, 1940. — Prevedel F. Melé.)

BODIMO PRIPRAVLJENI ZA VSAK PRIMER.

Živimo v negotovosti. Naša želja, da bi vojna vihra ne zajela tudi naše domovine, je sicer močna, da se nam zdi, da je nemogoče, da bi bilo pri nas kdaj drugače kakor je sedaj. Toda tako so mislili tudi drugje.

Dogodki se tako naglo menjavajo, da ne vemo, kaj nam prinese jutrišnji dan. Miru in zlatih pokojnih časov prav gotovo še ne! Pa tudi če bi se jutri po vsem svetu sklenil mir, bi se še ne povrnili v tisto življenje, ki je bilo pred vojno. Zato moramo skrbeti, da to, kar imamo, varujemo in hranimo, da bomo vzdržali do konca.

Še nikoli v našem življenju nismo čutili tako velike potrebe, da temeljito pregledamo vso svojo imovino. Draginja je vsak dan večja, vsak dan teže kupujemo. Pri hrani ne smemo varčevati, lahko pa varčujemo pri oblačilu. Posebno volneni izdelki so se zelo podražili in nikakega upanja ni, da bi cena padla. Zdaj so minili časi, ko smo lahko zavrgli volnen komad oblačila. Greh bi bil, če bi kdo še tako postopal. Slehera volnena stvar se more še porabiti. Prišla bo zima in mnogo malih skupaj sešitih volnenih krpic bi dalo odejico ali pa odejo ubožnemu.

Skrbna gospodinja in mati vsako poletje misli, kako bo njena družina preskrbljena z zimskimi stvarmi. Ta skrb je danes še močnejša in še bolj nujna. Tej skrbi se moramo letos posvetiti že v prvih poletnih mesecih in

pripraviti vse potrebne zimske stvari za zimo in vsak primer, če bi se bilo treba umakniti iz našega stalnega bivališča. Najprvo napravimo seznam stvari, ki jih potrebujemo: toplo perilo, toplo obleko, volneno jopico, plašč, čepico ali klobuk, ovratno toplo ruto, močne in tople nogavice, rokavice in dobre čevlje. Zdaj poglejmo, kaj imamo od lanskega leta, kaj bi se dalo popraviti, prenarediti, doku-piti, da bi bila oprema popolna in pripravljena za vsak primer. Pri sestavljanju teh predmetov porabimo vse stare stvari, če si ne moremo kupiti novih. Iz večjih kosov naredimo pač manjše: krilca, hlačke, jopice. Nič ne de, če niso vsi deli jopice enaki! Samo, da bo topla in barve okusno sestavljene.

Ko pregledujemo obleke in perilo in ugotavljamo, kaj je še dobro in potrebno, naj nas pri tem vodi misel tudi do tistih, ki nimajo česa pregledovati! Če si mi lahko nabavimo novih stvari, dajmo svoje lanske obleke tistim, ki si novih ne morejo kupiti. Toda tudi to, kar podarimo, naj bo lepo oprano, pošito in polikano.

Vse stvari, ki potrebujejo popravila ali prenavljanja, spravimo skupaj, razparajmo in polikajmo. Če se je nabralo dosti starega in novega šivanja, vzemimo za nekaj dni v hišo šiviljo. To storimo tudi v takem primeru, če znamo sami šivati. Ako pa si ne moremo privoščiti šivilje, tedaj pripravimo vse potrebno in jo vzemimo v hišo samo za pol dneva, da nam vse ureže in pripravi. Šivanje

gre potem hitro izpod rok, posebno, če nam pomagajo še otroci. Prenesimo to skrb tudi na otroke. Vsak naj se zaveda, da se dela zanj in da je dolžan prispevati k delu. Kako prijetno je potem, ko vidimo, kako je vse lepo pošito in narejeno in pripravljeno za zimo.

Mnogo dobrih domov je še med nami. Domovi, v katerih ne živijo velike družine, a so omare napolnjene z oblekami in s perilom, ki bi ga ne mogle porabiti v 50 letih. Ali je tako prav? Rdeči Križ in Unija za zaščito dece nujno prosita ljudi, da bi odstopili kaj posteljnega perila za ranjence in otroke, če bi jih bilo treba izseliti. Treba je opremiti dečje domove, vojaške bolnice. V Ljubljani mora biti bolnišnica Rdečega Križa z najmanj 1000 posteljami. Za to bolnišnico potrebuje RK različno opremo. Darujmo mu, česar nujno ne potrebujemo! Imejmo vse to pripravljeno in prijavljeno, da lahko takoj odnesemo, ko se bo pokazala potreba.

merno ljubeznijo gledala na nekaj, kar je bilo zavito v cunjico in kar je nežno tiščala k sebi. Ko sem pogledala, kaj ima, sem videla, da je bil to samo leseni količek...

Naj ne ostane na naših podstrešjih, drvarnicah nobena stvar, ki nam ni potrebna. Darujmo vse potrebnim. Unija za zaščito dece ima v vsakem kraju svojo podružnico, vprašati je treba samo na županstvu, kam naj pošljemo stvari. Mestni socialni urad zbira za revne ljudi staro pohištvo. Javimo temu uradu, kaj lahko odstopimo in sami bodo poslali iskat k nam naše darove.

Morda ni prav, če govorimo toliko o morebitni vojni, toda še manj prav bi bilo, če bi sploh nič ne govorili in ostali nepripravljeni za primer nesreče. Toda tolažimo se s tem, da mora tudi zdravnik včasih resneje govoriti o bolnikovi bolezni, kakor pa bi bilo potrebno, ker bi sicer bolnik ne bil dovolj previden in se ne bi ravnal po zdravnikovih navodilih.

Megličeva.

Preglejmo podstrešja, drvarnice in kleti.

Ko smo uredili omare, se podajmo v podstrešje in napravimo tam temeljito red. Koliko stvari se nabere v letih na nekaterih podstrešjih. Leta in leta ležijo tu stvari in propadajo, ne da bi nam prišlo na misel, da bi jih komu podarili. Koliko otroških košar, sank, pa morda smuči ali vozičkov leži po podstrešjih, ubožni otroci pa ležijo nezavarovani v zibelkah, na prašnih tleh ali na posteljah med odraslimi. Na stotisoče otrok revnih staršev, ki si niso sami izbrali svojih bednih domov ne svoje žalostne mladosti, hrepeni po sankah, po smučeh, po vozičku, po igračkah. Ali je kdo doživel hrepenenje ubožne deklice po punčki? In koliko je takih punčk, ki v svoji mladosti niso imele punčke! Nekoč sem videla deklico petih let, otroka velike družine, ki je z neiz-

ZAKAJ BI NE PRALI VOLNENIH IN SVILENIH OBLEK DOMA?

Pralna sredstva, ki smo jih uporabljali do sedaj, se spajajo z apnencem trde vode. Zaradi tega nastajajo kosmiči v pralni raztopini, ki so neraztopljivi v vodi. Vkljub vestnemu splakovanju jih še vedno opazimo na oblekah kot nekako meglo ali kopreno. Zato barve nimajo pravega sijaja, tkanina ali pletenina postane neprodna za vlago in zrak. Ako pa tako oprano, posušeno oblačilo nekoliko pomencamo, občutimo vonj neodstranjenega mila.

Šele sedaj se je našlo posebno sredstvo, ki teh nedostatkov nima, to je brezlužni Čistinit, ki se močno peni in ima najjačjo pralno sposobnost tudi v najtrši vodi. Pranje z njim je idealna štedljivost, ker vodno raztopino po potrebi lahko poljubno oja-

čimo. Za pranje celih oblek ali jopice vzamemo na vsak liter mlačne vode eno jedilno žlico Čistinita.

Pri čiščenju oblek je to novo brezlužno sredstvo nepogrešljivo. Posebno črne in modre tkanine postanejo čiste in jasne brez posebnega truda. Čistinit pere volno, svilo, razne pletenine, bombaž, platno, ter vse umetne tkanine.

Tovarne nogavic in vsa tekstilna industrija so se takoj po odkritju oprijela tega brezalkaličnega sredstva, saj se z njim doseže v najkrajšem času popolnejši in zadovoljivejši učinek kot z zastarelimi sredstvi.

Sedaj ima vsaka gospodinja možnost, da si nabavi za pranje omenjenih predmetov zares dobro in primer-no sredstvo, s katerim lahko podaljša lepoto in trpežnost svojih oblačil.

Zahtevajte v naših zadružnih prodajalnah čistilno sredstvo Čistinit!

P.

JEDILNIKI IZ NAŠE GOSPODINJSKE ŠOLE

(Zapisi za 10 oseb.)

Lastavičja gnezda:

1½ kg telečjega stegna, 5 rezin šunke, 5 jajc, sol, 10 dkg masti.

Meso hitro operemo, zrežemo na 5 lepih zrezkov, ki jih dobro potolčemo. Umita jajca kuhamo 10 minut, potem jih vložimo v mrzlo vodo, ohlajena olupimo in zavijemo v šunko in nato še v telečji zrezek. Nazadnje solimo, vse skupaj od vseh strani povijemo s tenko vrstico ali z belim sukancem (kot klopčič) in denemo v razbeljeno mast ter pečemo približno ¾ ure v pečici. Medtem meso večkrat obrnemo in polivamo s sokom. Nazadnje odstranimo vrstico, prerežemo meso čez

pol in naložimo na ploščo s prerezom navzgor; sok pa serviramo posebej v omačnici ali skodelici.

Ocvrt krompir (pommes frites):

1½ kg krompirja, 50 dkg masti, sol.

Krompir olupimo, operemo, obrišemo ali vsaj dobro odcedimo, zrežemo na tenke rezance, ki jih ocvremo na razbeljeni masti in nato dobro odcedimo in solimo. Bolje je, ako denemo manj krompirja naenkrat v mast, in ko je ta ocvrt, šele drugega. Do serviranja postavimo ocvrt krompir nad soparo. (V pokrit lonec, ki ga postavimo v ročo vodo.)

Špinača:

¾ kg špinače, slan krop, 8 dkg masti ali masla, 8 dkg moke, strok česna, juha ali voda za zaliti, zelen petršilj, sol, poper.

Špinačo otrebimo, operemo, skuhamo v mali množini slanega kropa in pretlačimo. Na masti ali maslu prepražimo moko in nazadnje še drobno sesekljan česen, po potrebi zalijemo s špinačno vodo ali juho, solimo, popramo in prevremo. Pred serviranjem pridenemo še pretlačeno špinačo in sesekljan zelen petršilj, ter še enkrat prevremo. Barvo olepšamo, če nazadnje pridenemo pest surovo sesekljane špinače. Izboljšamo jo lahko s smetano.

Opomba: Namesto prave špinače lahko vzamemo mlade koprive, liste od rabarbare, liste od živinske pese (mangolt) ali tudi liste od rdeče redkvice. Lahko tudi špinačo samo delno nadomestimo z navedenim. Kuhano špinačo pripravimo lahko tudi tako, da jo sesekljamo na deski.

Krhke prestice:

25 dkg moke, 14 dkg surovega masla ali 10 dkg kuhanega masla ali masti, 7 dkg sladkorja, 2 rumenjaka, 1 beljak za namazati, 5 dkg debele sladkorne sipe.

Moko presejemo na desko, razdrobimo v njej surovo maslo (ali mast,

oziroma kuhano maslo), pridenemo presejan sladkor in rumenjaka (ali tudi samo 1 celo jajce), ter hitro pognetemo v gladko testo, ki ga pustimo počivati na hladnem. Nazadnje oblikujemo iz testa za prst debel svaljek, ki ga zrežemo na enakomerne koščke in iz vsakega napravimo tenak svaljek, katerega oblikujemo v lepo prestico. Prestice naložimo na namazan in z moko potresen pekač, namažemo z raztepenim beljakom in potresemo z debelo sladkorno sipo ter spečemo v precej vroči pečici.

Ako hočemo, lahko sladkorno sipo tudi barvamo z raztopljeno jedilno barvo in s tem potresemo prestice.

G. Prašnikarjeva.

DOJENČKOVA POLETNA PREHRANA

Zelenjava za dojenčka:

1 mali rumeni korenjček,
srednje velik krompir,
3 stroke zelenega fižola,
3 stroke (izluščenega) graha,
nekaj lepih listov špinace
in prav malo zelene (celery).

Grah zluščimo, ostalo zelenjavo pa zrežemo na drobne koščke. Zelenjavo denemo v vrelo vodo in kuhamo do mehkega približno 20 minut. Ko je kuhano, jo odcedimo, pretlačimo skozi ne pregosto sito ali cedilo ter jo zabelimo z nerazstopljenim surovim maslom. Košček masla se med vročo zelenjavo takoj sam raztopi. Po potrebi nekoliko posolimo, a raje manj nego preveč. Poskusimo navaditi otroka na brezsolno hrano! Sol razjeda apnenec, ki je potreben za zgradbo kosti, zobovja in drugih organov. Prav malim otročičkom, ki še ne morejo prebaviti gostejše hrane, dodamo zelenjavi malo mleka.

Tako pripravljeno zelenjavo naj dobi otrok vsak dan enkrat. Da se otrok jedi ne bo upiral, moramo skrbeti, da ima pripravljena jed vsak

dan drug okus. Danes naj prevladuje te vrste zelenjava, drugi dan druga, a prevladuje naj vedno krompir. S tako hrano že lahko začnemo pri sedmih mesecih. Čim starejše je dete, tem več vrst zelenjav lahko mešamo. Devet mesecev star otrok v svoji zelenjavi že lahko dobi tudi telečja jetrca. Jetrca skuhamo skupno z zelenjavo in jih prav tako pretlačimo skozi sito. Dve leti staremu otroku ali pa še mlajšemu prenehamo tako pripravljati zelenjavo. Zdaj jo že lahko zmeljemo na strojček za meso, ker otrok že lahko prebavlja močnejšo hrano.

Za slabotne otroke dodamo taki zelenjavi še sok mesa. Debel komad lepega rdečega govejega mesa zrežemo na koščke in ga nekaj časa dušimo na prav majhnem ognju. Sok, ki se je izcedil iz mesa, dodamo zelenjavi, meso pa pripravimo za ostalo rodbino.

Te vrste zelenjava je posebno dobra za bolnike, pa tudi za starejše otroke in sploh za vse. Da je jed izdatnejša, spečemo na malo vode še jajce in ga položimo v sredo zelenjave, ko je ta že na krožniku. Jajce pripravimo tako, kakor bi ga hoteli na masti ocvreti. Ubito jajce vlijemo v malo količine vrele vode, osolimo, če je potrebno, pokrijemo, da se zgosti beljak, in ga z lopatico dvignemo iz ponvice.

Megličeva.

VLAGAJMO, VKUHAVAJMO IN ŠIMO POLETNE IN JESENSKE SADEŽE.

Previdnost je mati modrosti, pravi. Iz previdnosti, če bi nastale pri nas še kake večje omejitve v prehrani, skrbimo, da se bomo založili z vsemi pridelki, ki jih je mogoče ohraniti za daljši čas. Dva ali trije brezmesni dnevi niso še nikaka nesreča, posebno ne za naše zdravje, če bi jih bilo pa več, bi pa gospodinje bile v veliki zadregi, kaj bi kuhale. Iz take

neprijetne zadrege, posebno v zimskem času, ko ne moremo ne na vrt, ne na trg po svežo zelenjavo, nas rešijo samo zaloge zelenjav, sadja in drugih hranil, s katerimi smo se preskrbeli o pravem času.

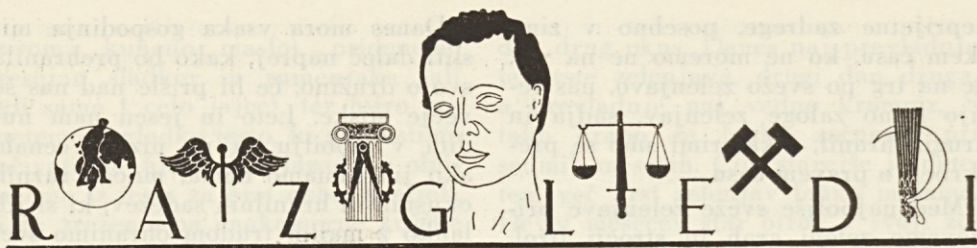
Med najboljše sveže zelenjave prištevamo zeleni grah in stročji fižol. Malokatera gospodinja je tako srečna, da si lahko ohrani grah. Graha zahteva posebne kozarce, ki so precej dragi. Stročji fižol se pa tudi ne posreči vsako leto enako. Moramo se zadovoljiti s suhim grahom, ki je tudi dober. Iz skoro vseh drugih razpoložljivih sadežev napravimo lahko kompot, marmelade, sadne soke, malinovec itd. Gredoč sušimo gobe, jeseni sadje. Malo pred zimo si pripravimo sodček kisle repe in zelja, saj ni nobena kiselna tako dobra kakor doma pripravljena. Razen tega imamo pa še vsak čas na razpolago zeljnico in repnico, ki je tako zdravilna za prebavo in črevesje. Toda bodite previdni, da se vam ne zgodi takole: Neka gospa si je jeseni preskrbela sodček kislega zelja. Pripravili so ga bili doma. Ko je prišla v hišo nova gospodinjska pomočnica, jo je gospa poslala, da zelje umije in ga prinese za kosilo. Ta služkinja, ki je bila doma z dežele, iz kmetskega doma, je odlila zeljnico do zadnje kaplje in zalila zelje s svežo vodo. Zeljnico pa je zlila v lijak! Zelje je bilo neužitno. Najbolje, kar je bilo v zelju, zeljnica, je stekla po lijaku. Služkinja je trdila, da so jo tako naučili mati.

Kako dobro se nam zdi, če imamo zavest, da si s stvarmi, ki smo jih pripravili poleti, lahko pomagamo iz marsikaterih zadreg. Četudi pri brezmesnih jedeh uporabljamo **izvleček začimb**, (navodilo za pripravo tega izvlečka je bilo v 4. številu „Zadrugarja“) imamo tako jed kot nadomestek za mesno.

Danes mora vsaka gospodinja misliti daleč naprej, kako bo prehranila svojo družino, če bi prišle nad nas še večje stiske. Leto in jesen nam nudita v izobilju in po nizkih cenah, ako jih nimamo doma, mnogo raznih okusnih in hranilnih sadežev, ki si jih lahko z malim trudom ohranimo sveže, suhe ali kako drugače za tiste čase, ko so vrtovi goli in je cena zanje po prodajalnah visoka. **Megličeva.**

Preskrbimo si domačih zdravilnih čajev.

Ruski čaj bomo čedalje težje dobivali. Za njim nam ne sme biti preveč žal. Ta čaj je zdaj zelo drag in tudi za zdravje ni kaj prida. Marsikdo ga ne sme uživati zvečer, torej prav takrat, ko je potreba po čaju najmočnejša. V teh težkih časih tudi ne smemo pričakovati od države, da bo skrbela, da bomo imeli dovolj čaja, ki ga moramo uvažati iz daljnih dežel. Ruski čaj nadomestimo lahko z našimi dobrimi domačimi čaji. Če ga pravilno pripravimo in lepo postrežemo, skratka, če mu posvetimo vso tisto pozornost kakor ruskemu čaju, nam bo prav tako teknil kakor tuj čaj. Že sam lipov čaj je dober nadomestek. Kako zelo ceni ta čaj država, dokazuje, da je prepovedala izvoz. Čaj mora biti zelo sladak. Rum, med in limona okrepita okus vsakega čaja. Z rumom moramo dodati čaju tudi limonin sok. Limoninemu soku pa rum ni neobhodno potreben, le čaj s samim rumom nima pravega okusa in ga pridobi šele z limono. V naši prodajalni imamo že pripravljen čaj. Sestavljen je iz naših najboljših zdravilnih rož in ga lahko uporabljamo kot nadomestek za ruski čaj. Zahtevajte v prodajalni zavitek „Našega čaja“. — Kmalu bodo nastopili hladni dnevi, z njimi pa prehladi in časi obiskov in razgovorov pri topli peči!

Hercegovina in Mostar

Moji su očevi iz koliba grubi,
Gdje se gusle čuju, pripov'jesti, bajke,
Gdje 'no djecu uče proste, dobre majke.
Kam rodjeni kako brani se i ljubi...

(Aleksa Šantić: Moji očevi.)

Letošnji kongres naše Zveze se je vršil v kršni Hercegovini, v nje glavnem mestu Mostarju. Upamo, da bomo ustregli udeležencem tega kongresa, pa tudi širšemu našemu članstvu, ako na tem mestu priobčimo nekaj podatkov o tej deželi in njeni prestolnici.

Vzlic odročnosti Hercegovina tudi nam na severu naše države ni povsem nepoznana. Narobe! Mnogi so, ki so imeli priliko, da si to zanimivo pokrajino ogledajo. Hercegovina je za človeka, ki ima odprte oči pa srce in čustvo na pravem mestu, resnično vabljiva. Malokatera dežela naše velike domovine nudi toliko lepote, neslutnih presenečenj in kontrastov, prirodnih in kulturnih. Oblikovitost zemlje, klima, flora, značaj in način življenja njenih prebivalcev, vse to mora v svoji bujni pestrosti vzbujati pozornost popotnika. Na prostoru 16.500 km² se neprestano vrstijo najslikovitejši prizori: romantika gorâ, veličastvo kanjonov in vodnih strug, skromni, ob kamenita brda prislonjeni domovi, pa zopet rodovitne, zelene oaze z žitnimi polji in nasadi tobaka, smokev, oljk, breskev in marelic; vse to te spominja na vtise, ki ti jih nudi jug prav tako na Balkanu kot na italijanski in francoski rivijeri. Še morda v večji meri te zanima vnanja raznolikost prebivalstva v kretanju, noši, pri delu in počitku. Brhke Hrvatice v belih krilih z barvastimi predpasniki se srečujejo z resnimi, do oči zakritimi muslimankami. Slamniki, klobuki in fesi se menjavajo na vsak korak. Notranje razlike, ki ti jih bežni vtisi nekoliko dni bivanja tod ne morejo odkriti, so seveda še globlje. Ne smemo namreč pozabiti, da se tukaj križajo tokovi treh kultur: rimske, muslimanske in pravoslavne.

Hercegovina je bila že zgodaj samostojna državnica pod raznimi imeni: Zahumlje, Humska zemlja, Hum. Kasneje je prišla pod oblast Srbije, nato je bila priključena Bosni, obdržala pa je skozi dolgo

dobo neko samostojnost in je imela lastne vladarje, med katerimi je omeniti kneze-hercege (odtod Hercegovina). Kot ostalim balkanskim pokrajinam so tudi njej končno zagospodovali Turki, ki so jim leta 1878. sledili Avstrijci.

Svojski značaj dajejo Hercegovini njene gore, ki tvorijo nadaljevanje Dinarskega gorskega sklopa in obkrožajo z enim lokom Neretvo, največjo hercegovsko reko; nato pa se vijejo proti jugu in jugovzhodu, odkoder tečejo v divjeromantičnih strugah Piva, Tara in Čehotina. Ta planinski sklop se od Vranj Planine preko Čvrtnice nadaljuje v Prenj na levi strani Neretve. Z Ivanj Planino, Bjelašnico

Mostar

(tu se nahaja najvišja stalna vremenska opazovalnica v naši državi — 2067 m) in Treskavico usmerja Prenj Neretvo iz njene severozapadne smeri proti jugu. Potem se gorovje, razsekano po toku Neretve, nadaljuje na njenem desnem bregu in se končuje v Zelen-gori, ki je — redkost med hercegovinskimi gorami — pokrita z gozdovi, na levem bregu pa se spušča k jugu preko Veleža, se nato zopet dviga v Maglić in Volujak in doseže končno v črnogorskem Durmitorju (2528 m) svoj višek.

Hercegovina je, kakor že rečeno, revna z gozdovi. V tem pogledu čakajo deželo in državo še mnoge naloge. Načrtno pogozdovanje (naj-

primernejši je bor) bi sčasoma dalo pokrajini drugačno lice, ljudstvu pa neprecenljive koristi.

Poleg visokih kraških poljâ in senožeti nahajamo v Hercegovini neplodna, peščena polja in tako zvana „blata“, ki jih v zimskem času navadno pokriva voda. Kraška polja so med golimi in strmimi gorami nekake oaze, ki prebivalstvu nudijo možnost poljedeljstva in živinoreje. Taka polja so: Mostarsko, Ljubinsko, Stolačko, Gatačko, Bilečko, Trebinjsko, Popovo (45 km dolgo in 15 km široko) in največje hercegovsko polje, to je Nevesinjsko (30 km dolgo ter 6 km široko). Na teh poljih se prideluje tobak, koruza, južno sadje in grozdje. Najrodovitnejše med njimi je Trebinjsko polje s povsem južno vegetacijo.

Gospodarsko in kulturno središče Hercegovine je Mostar. Mesto leži v severnem kotu Mostarskega polja (60 m nad morjem), ki se imenuje tudi Bišće. Izvzemši z juga, ga z vseh strani oklepajo gore (Velež, Hum, Planinca). V globoki, razorani strugi se vije skozi mesto reka Neretva.

Mostar šteje nekaj nad 20.000 prebivalcev, od katerih je večina muslimanov, približno 6000 Srbov ter 4500 Hrvatov. V Mostarju je sedež pravoslavnega mitropolita, frančiškanski samostan, pravoslavna in katoliška cerkev ter nebroj džamij. Izmed ostalih zgradb je pač najlepša Velika gimnazija, zgrajena v maversko-evropskem slogu. V istem slogu je tudi zgrajen na levem bregu Neretve elegantni hotel „Neretva“ s krasno teraso, ki bi delala čast vsakemu večjemu evropskemu mestu. Za hotelom se nahaja mestni park z mediteranskim cvetjem, eksotičnim drevjem in bazenom. Nasproti hotela, prav tako ob Neretvi je mestno kopališče, ki se s svojim stilom in komfortom lahko meri z vsakim balkanskim, pa tudi srednjeevropskim kopališčem.

Najbolj zanimivo je staro mesto s Starim mostom kot središčem. Most ima en sam lok, ki je 28 m širok in 20 m visok. Zgradil ga je baje turški sultan Soliman II. Na obeh straneh mosta se stiskajo stare trgovinice (dućani), zgrajene v benečanskem slogu iz kockastega kamna, s težkimi železnimi durmi in pliščatimi strehami. To je tako zvana čaršija. Na levem bregu reke se nahajajo trgovine, v katerih je nekdanj cvetela domača obrt: zlatarska, graverska in cizelirska. Ta del mesta se imenuje Kujundžiluk. Njemu nasproti ležijo na desnem bregu hamami (kopališča) in Tabaci s kožno industrijo. V starem mestu, na levem bregu Neretve se nahaja slovita Karadžobegova džamija z biblioteko in grobom muslimanskega pesnika Osmana Djikića.

V okolici mesta je mnogo lepih izletnih točk. Med njimi naj omenimo zgodovinsko mestoce Blagaj (srednjeveška prestolnica Her-

cegovine) z ostanki Blagaj-grada na vrhu skoro nepristopnih, 600 m visokih skalnih sten, izpod katerih izvira reka Buna. Pogled na to votlino, iz katere hrumi Buna, in na strme skale nad njo je v resnici veličasten. V votlini se bliščijo stalaktiti, v stenah pa gnezdiijo orli, lastavice in golobi. Prislonjeno ob vznožje stene stoji Tekija (sve-tišče), v katerem počiva nek imenitnik s svojim slugom.

Sploh je malo krajev, ki bi imeli tako lepo in zanimivo okolico kot jo ima Mostar. Že pred 550 leti je mesto in okolico opeval Paša Bilić-Bajeziđagić kot najlepši kraj, ki ga pozna. Patriarhalnost Mostarja je v svojih dramah in novelah ovekovečil pesnik Svetozar Ćorović, sevdalinsko toplino njegovih cvetnih vrtov pa pesnik Aleksa Šantić. Hrepenenju Mostarja po svobodi in boljši bodočnosti „jedno-krvne braće — vjerovanja triju“ je dal tik pred svetovno vojno duška umrli pesnik Osman Džikić.

Izmed gospodarskih ustanov, ki se nahajajo v Mostarju, naj na-vedemo elektrarno, vzorno sadjarsko in vinarsko postajo ter tobačno tovarno. Ne smemo seveda pozabiti tudi na Nabavljalno zadrugo drž. uslužbencev in podružnico Sarajevske podružnice nabavljalne za-druge železničarjev.

Razen gimnazije in učiteljske šole ima Mostar tudi več nižjih strokovnih šol in frančiškansko bogoslovje. Pomembne prosvetno-kulturne ustanove so: „Srpsko pjevačko društvo Gusle“, „Hrvatsko pjevačko društvo Hrvoje“, dalje „Prosvjeta“, „Napredak“ in „Gajret“.

*

Naši vtisi iz Mostarja so tem lepši, ker so nas tamkajšnji tovariši nad vse lepo sprejeli. V tem pogledu gre posebna zasluga predsed-niku Nabavljalne zadruge drž. uslužbencev prof. V. Imamoviću in njegovemu tovarišu prof. V. Džoroviću. Zlasti nam „kranjcem“ so obračali pozornost. Pričakovali so nas na kolodvoru, vsak dan so se informirali, kako se počutimo. Prof. Imamović nam je razkazal vzorno urejeno nabavljalno zadrugo, ki ji predseduje, nas opozarjal in nam tolmačil krajevne znamenitosti. Skrbel je — kakor je predsednik Zveze M. Štibler šaljivo pripomnil — celo za to, da smo imeli ves čas našega bivanja v Mostarju primerno vreme brez tukaj običajne trop-ske vročine, pred katero so se nekateri naših tovarišev tako bali.

Če še ugotovimo, da je bilo delo v odborih, sekcijah in na sami skupščini vseskozi vzorno in bo, tako upamo, rodilo tudi sadove, po-tem nam spomin na Mostar ne bo tako kmalu obledel.

Nikolaj Vasiljevič Gogolj:*

Prevedla: M. Kragelj in S. Kun

Majska noč ali utopljenka

(Povest.)

I.

Anka.

Zvonka pesem se je kakor reka prelivala po ulicah vasi N. N. Bilo je tačas, ko so se, utrujeni od dnevnih naporov in skrbi s hrupom zbirali fantje in dekleta v krog, da bi ob siju čistega večera prelili svoje veselje v zvoke, vedno neločljive od otožnosti. In zamišljen večer je sanjavo objemal sinje nebo, izpreminjajoč vse v nedoločnost in v daljavo. Že je somrak tu, a pesmi še vedno niso utihnile. Z banduro¹ v rokah koraka mladi kazak Levko, sin vaškega župana, izmuznivši se pevcem. Glavo mu pokriva ovnova kučma. Gredoč brenka z roko po strunah in od časa do časa zapleše. Zdajci se ustavi pred vrati koč, obdane od nevisokih višenj. Čigava koč je to? Čigava vrata so to? Malo pomolči, potem zaigra in zapoje:

Sonce se niža,
večer se bliža,
k meni zdaj pridi,
ti moje srce!

*) Nikolaj Vasiljevič Gogolj se je rodil 20. marca 1809 na Vasiljevki, posestvu svojih staršev, v mirgorodskem okraju poltavske gubernije. Umrli je v Moskvi dne 21. februarja 1852.

Višjo izobrazbo je črpal na liceju v Niežinu, kjer je završil visokošolski študij v juniju 1828. Izpočetka se je posvetil državni službi. Nekaj časa je deloval kot profesor zgodovine na petrograjski univerzi. Kmalu pa je dal državni službi slovo in se je poslej izključno posvetil literaturi. Leta 1831. so izšle kot prva knjiga njegove povesti: „Večeri na pristavi v bližini Dikanjke.“ Iz te zbirke je posneta tudi naša povest: „Majska noč ali utopljenka.“ Kot predstavnik ruskega realizma, kot ogromni umetnik žive besede, kot učenec Puškina, je Gogolj razven genialne proze, kakor so zbirka povesti: „Mirgorod“ (— iz te zbirke sta m. dr. posebni znani povesti: „Taras Buljba“, „Strašno maščevanje“ i. dr. —) ter potem „Mrtve duše“ napisal vrsto nič manj genialnih komedij, od katerih so svetovno znane: „Ženitev“, „Revizor“, „Razhod po premieri Revizorja“ itd.

Puškin in Gogolj sta predhodnika ruskega realizma in so iz njiju izšli geniji: Dostojevski, Čehov in Bunin.

Prevajalca.

¹ Kitari podoben ruski instrument.

— Ne, očitvidno je trdno zaspala moja jasnooka lepotica, — izpregovori kazak, ko je končal pesem in se približal oknu. — Anček, li spavaš, Anček, ali pa nočeš k meni? Se bojiš, da bi naju kdo videl, ali pa morda le nočeš hladu pokazati svojega belega obrazka? Ne boj se: nikogar ni, večer je topel. A tudi če bi se kdo prikazal, s plaščem te pokrijem, ovijem s pasom, zakrijem z rokami in nihče naju ne vidi. Če pa bi zapihal hlad, te bliže privijem k srcu, ogrejem te s poljubi, pa še kučmo ti nataknem na prebele nožice. Srce moje, ribica moja, oj, ogrlica ti moja! Daj, pokukaj za trenutek venkaj! Vsaj belo ročico mi pomoli skoz okence... Ne, pa saj ne spiš, ošabno dekle! — je poudaril zdajci z glasom, s kakršnim se izraža tisti, ki ga je obšel sram trenutnega ponižanja. — Norčevala bi se rada iz mene! Zbogom!

Okrenil se je, potlačil kučmo na uho in ponosno odšel od okna, tiho ubiraje bandurine strune.

Lesena kljuka na vratih se tačas zasuče, vrata se škripaje razmaknejo in dekle kakih sedemnajstih pomladi, v somrak zavito, prestopi, ne da bi izpustilo leseno kljuko, prag in se plaho ozira naokrog. V poljasnem mraku ji kakor v pozdrav gore liki zvezdice jasne oči, koraldna ogrlica se ji rdeče bleskeče in orlovskim fantovim očem ne more prikriti niti rdečice, ki je sramežljivo vzplamtela na njenih licih.

— Kako si nestrpen — polglasno dahne. — In jezen si! Zakaj si pa izbiraš takšen čas? Nebroj ljudi se še šeta po ulicah... Vsa trepečem...

— Nikari, rdeča jagodica moja! Privij se tesneje k meni! — je objel fantič dekletce in sedel z njo kraj kočinih vrat, odloživši na dolgem jermenu preko rame visečo banduro. — Saj veš, da mi je bridko, ako te uro ne vidim.

— Ali veš, kaj mislim? — ga je prekinilo dekle in zamišljeno uprlo svoje oči vanj. — Vedno mi je kakor da mi nekaj prišepetava na uho, da se vnaprej ne bova več videla tako pogosto. Vaši ljudje niso dobri. Dekleta vsa tako zavistno gledajo, fantje pa... Celo mati me, opažam, zadnji čas nekam strogo motri. Priznati moram, da mi je bilo pri tujih ljudeh bolj veselo pri srcu.

Izraz tihe otožnosti je pri zadnjih besedah legel na njen obraz.

— Šele dva meseca si v rodnem kraju in ti je že dolgčas! Pa se mar nisi mene naveličala?

— Kako bi se tebe naveličala, — je odvrnila smehljaje. — Saj te ljubim, ti črno obrváti kazak! Ljubim zato, ker imaš kostanjeve oči, pa mi je, ko me z njimi pogledaš, kakor da se mi vsa duša smehlja: tako dobro ji dene in tako je vesela; zato, ker mi pomigljaš v pozdrav

s svojimi črnimi brčicami; ker po ulici gredoč poješ in igraš na banduro in te tako rada poslušam.

— O, Ančica moja! — je vzkliknil fant in jo med poljubi tesneje privil na svoja prsa.

— Jenjaj, Levko, dovolj! Povej poprej, ali si govoril s svojim očetom?

— O čem? — je vprašal kakor da se je predramil iz sna. — To, da se hočem s teboj oženiti in da se hočeš ti z menoj omožiti? Govoril sem. — Ta „govoril“ mu je zazvenel nekam otožno iz ust.

— In kaj?

— Saj veš, kako je z njim! Stari hren se je delal po svoji navadi gluhega: nič ne sliši, pa še zmerja me, da se klatim bog vé kje in da pohajkujem s fanti po cestah. A nič ne maraj, Ančka moja! Evo ti kazaško besedo, da ga zlomim.

— O, Levko, tebi je treba reči le besedo, pa se že vse zgodi kakor si hotel. Po sebi to vem: včasih te ne bi poslušala, ampak besedo rečeš in že proti volji storim, kar si zaželiš... Poglej, poglej! — je nadaljevala, mu položila glavo na rame in dvignila oči kvišku, tja, kjer se je brezbrežno modrilo toplo ukrajinsko nebo, spodaj zastrto s kodravimi vejami višenj, ki so stale pred njima. — Poglej, tamle, tamle, so zamigljale zvezdice: ena, dve, tretja, četrta, peta... Kajneda so to božji angeli, ki so odprli okenca svojih svetlih hišic na nebu in zro na naju? Kajneda gledajo na našo zemljo? O, ko bi imeli ljudje krila kakor ptice, bi tja visoko, visoko poleteli... Uh, strašno! Niti en naš hrast ne doseza neba. Pa vendar pravijo, da je nekje, v nekem daljnem kraju drevo, čigar krona šumi v samih nebesih, in da se v noči pred svetlim praznikom Bog po njem spušča na zemljo.

— Ne, Ančka, Bog ima dolgo lestev, segajočo od neba do same zemlje. Na svetli predvečer Vstajenja jo postavijo sveti nadangeli in ko Bog stopi na prvo prečko, strmoglavijo vsi nečisti duhovi in se trumoma pogreznejo v pekel. Zato ni na Kristusov praznik niti enega zlega duha na zemlji.

— Kako se tiho ziblje voda, kakor otrok v zibelki! — je nadaljevala Anka in pokazala na ribnik, mračno obdan od javorovega gozda in objokovan od vrb, ki so pomakale vanjga svoje žalujoče veje.

Kakor onemogel starec je privijal v svoj hladen objem daljno temno nebo in obsipaval z ledenimi poljubi ognjene zvezde, ki so se medlo svetlikale v toplem oceanu nočnega ozračja kakor v predslutnji, da se bo zdaj pa zdaj prikazal sijajni kralj noči. Kraj gozda, na gori, je dremala z zaprtimi naoknicami stara, lesena hiša: mah in divja trava sta pokrila njeno streho; kodrave jablane so se razrastle pred njenimi okni, s svojo senco objemajoči jo gozd je poveznil nad

njo svojo divjo mračnost; orehov gaj se je razgrinjal ob njegovem vznožju in se spuščal k ribniku.

— Kakor v sanjah se spominjam, — je izpregovorila Anka, ne da bi odvrnila svoj pogled od njega, — davno, davno, ko sem še bila majhna in sem še živela pri materi, so o tej hiši pripovedovali nekaj strašnega. Levko, ti gotovo kaj veš o tem. Govori!

— Bog z njo, lepotica moja! Ali bore malo vedo praviti ženske in neumni ljudje. Ti se boš le vznemirila, strah te bo in ne boš mogla mirno zaspati.

— Povej, povej, mili moj črnobrkec, — je prigovarjala, stiskaje svoj obraz k njegovemu licu in objemajoč ga. — Ne, ti me gotovo ne ljubiš in imaš drugo dekle. Nič me ne bo strah in mirno bom ponoči zaspala. Res pa ne bom, ako ne poveš. Mučiti se bom pričela in misliti... Daj, Levko, povej!

— Gotovo govore ljudje resnico, da tiči v dekletih zlodej, ki jim razvema radovednost. Torej poslušaj. Davno, srčece moje, je živel v tej hiši stotnik. Imel je hčer, jasno gospodično, belo liki sneg, liki tvoj obrazek. Stotniku je bila žena že davno umrla. Nameraval se je zato oženiti z drugo. „Ali me boš negoval še kakor doslej, očka, ko boš vzel drugo ženo?“ — „Bom, hčerka moja; še bolj kakor prej te bom privijal na srce! Bom, hčerka moja; še bolj z žarkimi uhani in ogrlicami te bom kitil!“

Stotnik je privedel mlado ženo v svojo novo hišo. Lepa je bila mlada žena. Rdečelična in bela je bila mlada žena; le tako strašno je pogledala svojo pastorko, da je ta kriknila, čim jo je uzrla in ves dan ni niti besedice črhnila surova mačeha.

Znočilo se je. Mladi stotnik je odšel z mlado ženo v spalnico. Tudi belolična gospodična se je zaklenila v svojo kamrico. Trpkost ji je zajela srce; jela je jokati. Pogleda: strašna črna mačka se ji plazi naproti. Dlaka ji vsa gori in železni kremplji udarjajo po tleh. V strahu odskoči dekle na klop, — mačka za njo; dekle na zapeček — mačka za njo; in tedajci — nenadno — hop! — je že planila nanjo in jo davi za vrat. Deklica jo strže krikoma raz sebe in jo vrže na tla. Ali strašna mačka se ji že zopet plazi naproti. Dekleta se poloti tegoba. Na steni visi očetova sablja. Sname jo in — žvenk! odjekne po tleh; šapa z železnimi kremplji odleti in mačka se vreščaje potuhne v temni kot. Mlade žene ves dan ni bilo iz sobe; šele tretji dan se je prikazala z obvezano roko. Jadna gospodična je tedaj uganila, da je njena mačeha čarovnica in da je njej presekala roko. Četrty dan je stotnik ukazal svoji hčerki kakor kaki preprosti kmetici donašati vodo, pometati hišo ter da se ne sme prikazati v gosposki sobi. Siroti

je bilo težko, ali kaj je hotela: izpolnjevati je pričela očetovo zapoved. Peti dan je stotnik naposled odpodil hčer boso z doma in ji niti skorje kruha ni dal na pot. Tedaj si je gospodična z dlanmi zakrila svoj beli obraz in se razjokala. „Pogubil si, očka,“ je potožila, „svojo rodno hčer. Čarovnica je pogubila tvojo grešno dušo! Bog ti odpusti! Zame bednico pa gotovo ni Njegova volja, da še dlje živim na tem belem svetu!“ In poglej, ali vidiš!... Pri teh besedah se je Levko obrnil k Anki in s prstom pokazal proti hiši. — Tjale poglej, nekoliko od hiše vstran, kjer je breg najvišji. S prav onegale brega je skočila gospodična v vodo. In od tega časa dalje jo je za svet nestalo.

— A čarovnica? — ga je plaho prekinila Anka in uprla vanj zasolzene oči.

— Čarovnica? Stare ženske so si izmislile, da prihajajo odtlej vse utopljenke v mesečnih nočeh na gosposki vrt, da se tam v mesečini grejejo in da je stotnikova hčerka postala njih vodnica.

Neko noč je uzrla kraj ribnika svojo mačko; popadla jo je in jo z vzkrikom potegnila v vodo. Toda čarovnica se je tudi to pot znašla: pod vodo se je preobrazila v eno izmed utopljenk ter ušla tako zelenemu trsovemu biču, s katerim so jo hotele utopljenke bičati. Veruj ženskam! Pripovedujejo še, da zbere gospodična vsako noč utopljenke okoli sebe in da gleda, prizadevajoč si razkriti čarovnico, vsaki poedini v obraz, da je pa doslej še ni razkrila. Ako pa naleti kdaj po naključju na živega človeka, ga takoj prisili, pogoditi jo, sicer mu zagrozi, da ga utopi v vodi. Evo, Ančka moja, kaj pripovedujejo stari ljudje!... Sedanji gospodar pa kani na tem mestu sezidati žganjarno in je nalašč zato poslal sem žganjarja... Toda slišim govorjenje. To so naši, ki se vračajo od prepevanja. Zbogom, Ančka! Spavaj mirno, pa nič ne misli na te babje vraže. —

Vstal je, jo še krepkeje objel, poljubil in odšel.

— Zbogom, Levko! — je odzdravila Anka in zamišljeno uprla oči v temni gozd.

Ogromni ognjeni mesec je pravkar jel veličastno vzhajati. Polovica ga je še bila pod zemljo, a vesoljni svet je bil že poln neke svečane svetlobe. Preko ribnika so vztrepetavale iskre. Sence dreves so se jasno jele odločati od temnega zelenja.

— Zbogom, Anka! — so se izza nje razlegle besede, ki jih je spremljal poljub.

— Ti si se vrnil! — se je ozrlo dekle; toda uzrši pred seboj neznanega fanta, se je obrnila od njega.

— Zbogom, Anka! — se je razleglo iznova in iznova jo je nekdo poljubil na lice.

— Evo, vrag je prinesel še drugega! — je izgovorila jezno.

— Zbogom, ljuba Anka!

— Tretji še tudi?

— Zbogom, zbogom, zbogom, Anka! — in z vseh strani so se usuli poljubi nanjo.

— Saj jih je tu kar cela tolpa — je zakričala Anka in se rvaje otepala fantov, ki so drug drugega prehitevali k objemu.

— Kako, da vam to neprestano poljubovanje ne preseda! Pri Bogu, saj se skoro več ne bom smela prikazati na cesto.

Pri teh besedah so vrata zaloputnila in slišati je bilo le še ječanje zatikajočega se železnega zapaha.

(Nadalj. prih.)

Z A D R U Ź N I V E S T N I K

IZ NAŠE ZADRUŽNE PRODAJALNE

V zadnjem času smo prejeli že dosti lepih vzorcev v svili za poletne obleke. Kljub velikim oviram vseh vrst do sedaj še nismo zaostali v zalogah v primeri z drugimi leti v urejenih razmerah.

Tudi za jesenske plašče in kostime je blago že tu. V malih količinah bo to blago sicer še vedno prihajalo, a že zdaj imamo tako zalogo, da je lahko izbrati poljuben vzorec in vrsto blaga. Našemu domačemu volnenemu blagu se je cena prav malo dvignila, vrednost blaga pa je še vedno enaka, čeprav so nam že spomladi napovedovali slabše blago za večji denar. Kdor ima namen kupiti si zimsko obleko, naj ne odlašaja predolgo. Prestopno leto je leto dežja! Še dobra dva meseca in že bomo brodili po blatu. Volnena obleka nam pa zaleže lé, če jo imamo pravočasno pripravljeno, da jo oblečemo. V poletnem času, posebno v juliju in avgustu je tudi laglje dobiti šiviljo. Pozneje je to težje. Volneno blago, ki ga plačamo okrog 40 din za meter, po možnosti podložimo v životu s kakim prav tenkim blagom. Četudi se je prav to blago izkazalo za zelo trpežno,

lahko podaljšamo njegovo življenje vsaj še za eno leto, če obleko podložimo.

Frotirne brisače.

Pri kopanju nam je brisača neobhodno potrebna, posebno, če se kopamo v tekoči vodi, ki je mrzla, in je potreba, da se takoj obrišemo, čim pridemo iz vode. V naši prodajalni imamo izredno lepe, debele in mehke frotirne brisače. Imamo pa tudi blago za kopalne plašče, iz katerega lahko naredimo kopalne rjuhe, ki jih potrebujemo posebno, če gremo k morju.

Namizni prtí.

Po navadi ne pokrivamo miz na vrtu z belimi prtovi. Belo pogrnjena miza napravi vtis, da vabi ljudi, da sedejo in naročijo. Po zasebnih domovih je zato primerneje, da pogrnamo mizo z barvastim prtom. V naši prodajalni imamo prav lepo zalogo takih namiznih prtov. Nekateri imajo samo vzorčkasto čislo, drugi so križasti, pikčasti itd. K vsem takim prtom imamo tudi ustrezajoče male prtičke.

Kozarci za vlaganje kumarca in marmelad.

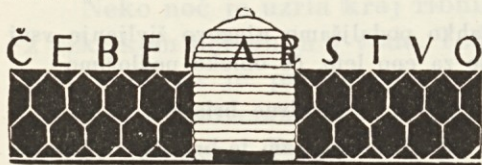
Kakor lansko leto, tako imamo tudi letos v tem pogledu samo najboljše blago. Seveda so zdaj tudi velike težkoče z nabavo steklenih izdelkov. Svetovnoznanih čeških tovarov za steklo ni več. Kakor je

uničena vsa njihova industrija, tako tudi ta. Danes je vsak ponosen, kdor ima kakšen komad teh znamenitih čeških izdelkov. Zelo lepi so tudi naši stekleni servisi in pa sklede za sadje.

Našo stekleno zalogo si lahko člani ogledajo vsakokrat, ko jih pot zanese v Ljubljano ali v Maribor. Včasih nas stvari same opomnijo, ko jih vidimo, da so nam potrebne.

*

Končno naj omenimo še precejšnje število ostankov blaga v manufakturnem izdelku. Prav tu najdemo najlažje primerne kose, ki jih potrebujemo za dopolnitev kake obleke, ki jo sestavljamo iz pol novega, pol starega blaga. — Za otroške oblečke pa so največkrat kar že prave mere in vzorci.

F. Robida:

PRIPRAVE ZA JESENSKO PAŠO

V času, ko to pišem (o kresu), izgleda, da bo letos vkljub muhastemu vremenu hoja zopet enkrat izdatno medila ter z letošnjim dobičkom vsaj nekoliko uravnovesila izdatke prejšnjih „suhih let“.

Ta mesec je redno rojenje končano. Zakasneli roji se tudi ne bi mogli samostojno razviti, a izrojenec bi celo oslabil. Take roje zato vračamo izrojencu, seveda moramo pri tem poiskati matico ter jo uničiti, če je roj prvenec, izrojencu pa seveda izrezati vse matičnjake razen enega, sicer bi panj zopet v drugič rojil s pevko, lahko pa še v tretje. Tako zabranimo rojenje za to leto. Če smo pa pustili rojiti prvca, naslednjih rojev pa nočemo, moramo tudi tem rojem poloviti matice (lahko jih je več v enem roju), a roje vrnemo izrojencem, katerim moramo istako odstraniti vse matičnjake, razen enega. Matice moramo dobiti brezpogojno vse, sicer bi panj še istega dne, ali pa drugi dan, zopet rojil. Če pa ne bi hoteli

uničiti matice v roju, a roj vrnemo izrojencu, moramo izrezati vse matičnjake, odvzeti nekaj satov zalege, s katerimi pojačamo kakega slabiča, mesto teh satov pa vstavimo prazne sate. Rojev iz kranjčev ali panjev z nepremičnim satjem pa sploh ne moremo vračati, ampak slabše roje samo še lahko združujemo.

Čez par tednov bomo vozili čebele zopet na ajdo. Nekaj so semterja že nabrale na prašni ajdi, ki sicer ne medi, ali pa le zelo slabo, toda letos je bilo tudi na tej zgodnji ajdi par dni prav živo, ker je medila zaradi deževnega in hladnega vremena. Do prevoza na ajdo je potrebno, da vse panje natančno pregledamo, če je zalega v redu, posebno one, ki so letos rojili. Kdor je imel čebele na hoji na paši, mora še pred ajdovo pašo iztočiti gozdni med in tudi iz plodišča. Če to radi zalege ni mogoče, mora zaležene sate prevesiti. Na vsak način pa moramo tudi čebelam pustiti dobro zalogo, da ne bi strdale, če paša hipoma preneha ali pa, da ajda za nekaj časa zataji radi vremenskih nepravil.

Tu in tam se dobi močna živalna družina, ki ni rojila. Čebele lenarijo. K delu jih prisilimo, če jim odvzamemo medene in zaležene sate, ki jih razdelimo med slabiče, na njih mesto pa vstavimo prazne sate ter med vsaka dva sata po eno satnico.

Radi prestanka paše tudi matica slabo zalega, včasih pa tudi preneha. To je pa slabo, ker morajo biti panji ob jesenski paši močno živalni, da nabere čim več za zimo. Take družine tudi oslabe do spomladi, ker imajo mnogo starih, onemoglih čebel. Če so čebele na ajdi, si družine same opomorejo, ker matica sama od sebe zastavi dosti zalege. Če je pa ob jesenski paši slabo vreme, ali pa take paše nekje ni, je treba čebele tudi v jeseni špekulativno pitati ter tako prisiliti matico k zaleganju. S takim pitanjem je treba začeti že v avgustu, dokler je še toplo, ker moramo računati s tem, da rabijo čebele tri tedne za razvoj, preden se izležejo čebele, ki jih je matica zaleгла radi pitanja. Pred pitanjem izpraznimo medišče,

da čebele ne nanosijo medu vanj, ter izdelamo matično rešetko z deščicami. Pitamo skozi tri tedne z razredčenim medom (1 kg na četrt litra vode), ali pa s sladkorno raztopino (1 kg na 1 l vode), in sicer po pol litra, če pa ni paše, pa po tričetrt do enega litra vsak tretji ali četrti dan, toda samo zvečer. Po treh tednih, ko smo 5—7krat pokladali, prenehamo s tem pitanjem za kake tri tedne, da se izleže večina zalege. Nato pitamo še dodatno, toda ne pred sredino septembra. O tem drugič.

Še nekaj besed o prevozu čebel na pašo!

V pašo naj gredo le močni panji, slabiči naberejo le malo ter jih po paši navadno napadejo roparice. Slabiče je torej treba pred prevozom pojačati z dodanimi zaleženimi sati, ali pa jih je združiti. Panji naj bodo za prevoz trdni ter naj se dobro zapirajo. Med, ki ga je odveč, poberemo, če so pa panji brez medu, jim je treba doma dati 2—3 kg hrane. Na pašo naj gredo pravočasno, raje prezgodaj, nego prepozno. Vse premične dele panjev, kakor okenca, vratca itd. je opremiti s številko, katero naj ima tudi vsak panj. Panje pripravimo za pot že podnevi, čebele pa zapremo takoj ob mraku, ker jih v trdi noči težko spravimo v panj, posebno, če že prisedajo na bradi. Ko so zaprte, snamemo vratca, da imajo dovolj zraka. Panje prenašamo na rami, še bolje na nosilih, prevažamo jih pa z vozovi, vlakom ali avtomobili. Pred prevozom čebele močno nabrizgamo z vodo z brizgalko ali omelcem skozi mrežo, kar ponavljamo tudi večkrat med vožnjo, posebno pri tistih panjih, ki se močno vznemirjajo.

Če vozimo panje s konji, je paziti na sledeče:

Močni panji se postavijo v sredo voza, ker na sredi niso sunki tako močni; satniki naj stoje vzporedno z osjo voza; panje je torej postaviti na vozu povpreko. Panje naložimo največ v dve vrsti ter jih močno povežemo. Od časa do časa je treba pogledati, če se ni pri panjih kaj zrahljalo. Prevažati je po možnosti ob hla-

dnem vremenu, ob vročini pa le ponoči ali zgodaj zjutraj, podnevi pa počivati kje na hladnem. Voz naj ima raven pod, na lestvičnih vozovih naj bo podložena slama, ali pa naložimo panje na deske, položene preko lestvic.

Pri prevozu z železnico naj bodo panji postavljeni v smeri vožnje. Kdor vozi z železnico, a čebel sam ne spremlja, naj označi na vrhu panja s puščico smer, v kateri so satniki postavljeni v panju, sicer gre škoda zaradi potrtega satja na njegov račun. Seveda morajo biti tudi tu skladi panjev dobro zaprti, da se zaradi sunkov ne zibljejo ali celo podro.

Avto, ki izpodriva konje in voz skoro povsod, je, rekel bi, najboljšo sredstvo za prevoz čebel. Radi prožnih koles in vzmeti ter brzine je avto primernejši kot voz ali železnica, čeprav je prevoz ž njim malo dražji, seveda, če oddaljenost pašišča in dovozne ceste to dopuščajo. Za krajše vožnje prihaja pa le voz v poštev, ker je avto predrag.

Po prihodu na pašišče je treba konje takoj izpreči in jih oddaljiti, ker bi jim razdražene čebele lahko postale nevarne; včasih zadostuje že en sam pik, da žival podivja. Nato treba, če nimamo čebelnjaka, pripraviti zemljišče, ga lepo izravnati, položiti na priprave temelje (opeka ali kamenje) grede, nanje postaviti panje ter vrhu teh seveda streho, ki naj bo dosti velika, da sega i spredaj i zadaj preko panjev, dobro pritrjena in obtežena, da jo veter ne odnese. Ko je vse gotovo in so se čebele že malo umirile, jim odpremo žrela.

Ko paša mine, odpeljimo čebele takoj domov (kar velja posebno za ajdovo pašo), le če je velika vročina in če ni nevarnosti za ropanje, počakamo hladnejših dni, seveda, če ne vozimo s te paše naravnost na drugo.

Opozorilo.

Ponovno opozarjamo člane, zlasti one iz jeseniškega okoliša, da naj pri nakupih na kredit vedno predlože pri blagajni nakupovalno knjižico, v katero mora blagajnik nakup vpisati.

Ker naše poslovalnice brez nakupovalne knjižice robe na kredit ne smejo izdajati, pozivamo članstvo, da to upošteva in ne zahteva od uslužbencev izjem, ker takim zahtevam članov ne morejo in ne smejo ugoditi.

Zadružna gostilna.

Zadruga je preselila gostilniške prostore iz kleti v bivšo čuvajnico poleg glavnega zadružnega poslopja na Masarykovi cesti.

Novi prostori so snažni in zračni, tako da bodo gosti razen s postrežbo zadovoljni tudi z lokali.

Gospodarski in tržni pregled

Cene novi pšenici.

Že mesec dni se bije borba za določitev cene novi pšenici.

Banatski in sremski veleposestniki in njih društva zahtevajo za novo pšenico visoko ceno din 5— za kg. Tudi Glavna zadružna zveza, ki zastopa kmete, se s tem strinja. Slovenskih kmetских zadrug baje ne puste na konference.

Zveza nabavljalnih zadrug drž. uslužbencev je bila k razgovoru pečvana in se je po svojem zastopniku izrekla proti tej visoki ceni.

Prizad je prvotno določil ceno novi pšenici na din 2'30 za kg, veleagrarci pa s tem niso bili zadovoljni. Že ta cena je dovolj visoka, saj je od lanske za din 0'85 višja.

V današnjih težkih časih bi morali vsi sloji prebivalstva enako trpeti, ne pa samo konsumenti, med katerimi so najbolj prizadeti državni uslužbenci in delavci, ki se jim prejemi niso zvišali, čeravno je draginja narasla za 40%.

Maksimiranje cen drv.

„Politika“ z dne 8. in 14. julija piše o razmerah, ki vladajo glede cen drv na trgu v Beogradu. Člankar se bavi z vzroki visokih cen (din 280— za m³). Mnenja je, da so veletrgovci z drvni krivi podražitvi, in da je potrebno, da se cene drv tudi pri trgovcih na drobno maksimirajo.

Po našem mnenju pa se razmere ne bodo zboljšale, dokler se z merodajne strani ne podvzamejo sledeči ukrepi:

1. Izvoz drv naj se prepove ali omeji z visoko izvozno carino;

2. cene drv naj se v vsej državi maksimirajo na 18 par za kg, kolikor gre za domačo porabo;

3. pri prodaji na drobno naj se k tej ceni pribijejo prevozní stroški po železnici, dovoz na dom in primeren zaslužek trgovca.

Pripominjamo, da prekupci po deželi kupujejo velike količine lepih, bukovih drv za Švico, Italijo, Nemčijo itd. Samo v kočevskem okraju je bilo za mesto Celovec nakupljenih 14.000 m³ bukovih drv, in sicer po 22 par za kg franko Kočevje. Iz dravske banovine se izvažajo drva v Zagreb, Subotico, Novi Sad, Beograd itd.

Državni uslužbenci, delavci in vobče siromašni sloji z veliko skrbjo pričakujejo zime.

Naša zadruga ima z nabavo drv za svoje člane letos izredne težkoče. Šele v zadnjem času se ji je posrečila nabava 2800 m³ drv, vendar je morala plačati visoko ceno, sicer bi jih ne bila dobila in bi drva odšla v druge banovine in druge države.

Upoštevati moramo tudi, da je bilo letos nasekanih oziroma pripravljenih veliko manj drv kot prejšnja leta. Lanska zima je bila huda in dolga, primanjkovalo pa je zaradi izrednih razmer tudi delovnih moči.

Preveč živili!

V Braziliji bodo uničili 7 milijonov vreč kave, ker ni potrošačev, ne izvoza. Enake težkoče imajo ostale države v Južni Ameriki. Presežke imajo v pšenici, koruzi, mesu, mineralnem olju in bombazu. Brazilija pa še posebej občuti izpadek evropskega trga pri izvozu kave. Zato se

je brazilska vlada pač morala odločiti, da žrtvuje 25% novega pridelka in ga uniči.

6 milijonov ton koruze nameravajo pokuriti v Argentini. Glede na obilno letino in radi izostalega izvoza v Evropo razpravljajo v Argentini o načrtu, da bi se del letošnjega pridelka koruze uničil, a drugi del porabil za produkcijo alkohola. Načrt utemeljujejo s tem, da bi država prihranila pri uvozu premoga, zakaj šest milijonov ton koruze ima enako kurilno vrednost kot tri milijone ton premoga.

Zaradi razširjenja vojne v Sredozemsko morje se je ustavil tudi ves prekomorski promet med Argentino in Južno Evropo razen Španije. Cene argentinskim izvoznim proizvodom so se od začetka vojne dvignile le za 14%, dočim se je uvozno blago podražilo za 46%.

(Po „Jutru“.)

Premog.

Letos imajo železničarji neprilike tudi z nabavo premoga. Železniška uprava je že dvakrat stornirala naročila za režijski (trboveljski) premog, oziroma vrnila vplačane zneske. Kdor hoče, lahko naroči kočevski premog, ki je sicer mnogo cenejši, zato pa tudi slabši.

Tudi zadruga ima veliko naročil za trboveljski premog. Ali dobave prihajajo le počasi.

Moka.

Zadruga ima tudi težkoče z nabavo moke za mesec julij in avgust, ker so se čistili Zvezini mlini v Molu in Adi in ni bilo tam dovolj moke na zalogi. Težkoče se bodo pojavile tudi pri nabavi moke iz nove pšenice, ki letos zaradi obilnih padavin ne bo prav suha.

Olje.

Kakor smo v „Zadruharju“ že poročali, je tovarnam, ki izdelujejo namizno olje, zmanjkalo surovin. V zagrebški tovarni je bilo pred ca 14 dnevi zaloge še 15 vagonov olja, ki pa je rezerviran za vojaštvo in Hrvatsko banovino.

V dravski banovini je namizno olje popolnoma pošlo; ni ga niti pri grosistih niti pri ostalih trgovcih in zadrugah. Naši zadrugi se je posrečila nabava olivnega olja iz tovarne v Dubrovniku, male količine bučnega olja pa iz Maribora, vse seveda po znatno višjih cenah. Od naročenih 50 velikih sodov namiznega olja smo prejeli pred enim mesecem le deset sodov, vsled česar smo morali naročila s strani članstva maksimirati. Ostalo količino namiznega olja bo tovarna dobavila šele konec septembra.

Vabilo

na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

Podpornega društva železniških uslužbenec in upokojencev v Ljubljani, ki se bo vršil v nedeljo 25. avgusta 1940 v Delavski zbornici na Miklošičevi cesti v Ljubljani ob 8. uri zjutraj.

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega odbora,
2. Poročilo preglednikov računov.
3. Obravnavanje prošenj.
4. Razprava o načrtu novih društvenih pravil.
5. Dopolnilne volitve.
6. Razprava o eventualnih predlogih,
7. Slučajnosti.

Delegati se izkažejo s pooblastilom, ostali člani pa s člansko izkaznico.

Odbor.

Za potrpežljive in bistre glave

1. Številčnica.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57			

22	24	1	9	6			francoski pisatelj
23	5	38	2	27	14		srbohrv. izraz za prostak (sklon)
35	21	20	7	51			bolgarski pripovednik
33	32	30	40	48			sibirska reka
8	12	11	29	36	37		poslovni prostor (sklon)
43	19	53	28	26			iglavci
31	13	42	4				industrijsko področje v Nemčiji
15	39	10	44	49	56	46	ime popularnega azijskega politika
54	41	16					vprašalni zaimek
52	34	55	18				kraj pri Ljubljani
45	17	3					slovenski pianist
25	57	47	50				zadružni ideolog

Številke je treba nadomestiti s črkami, da dobimo gornje besede. Prve črke besed dajo navpično brane ime angleškega združnega ideologa, ko pa se črke prenesejo v polja s številkami, dajo od 1—57 izrek Luzzatija. (Glej zadnja dva Zadržna koledarja!)

2. Naši sotrudniki.

1	2	3	4	5	6	7	8
□	□	□	□	□	□	□	
□		□		□		□	
	□		□		□		□

Besede se uvrščajo navpično, v vsako polje se vstavi po ena črka.

1. bivši slovenski minister za promet;
2. slovenski likovni umetnik;
3. utemeljitelj prve ruske dinastije;
4. muslimanski klicar k molitvi;
5. odkopan;

6. moško ime;
7. gora na Havajskih otokih;
8. sedanji deležnik glagola „imeti“.

Črke v debelo in dvojno obrobljenih poljih dajo imena dveh znanih sotrudnikov „Zadругarja“.

3. Računska.

Na dvotirni progi se srečata brzi in tovorni vlak. Brzi je dolg 150, tovorni 200 m. Drug mimo drugega vozita deset sekund. Če bi imela oba brzino brzega vlaka, bi vozila drug mimo drugega samo sedem sekund. S kakšno brzino vozi brzi, s kakšno tovorni vlak?

Kdo je „potrpežljiv in bister“, bomo objavili v prihodnji številki, če nam rešitev vseh treh nalog pošlje do 15. avgusta t. l.

„Zadrugar“ izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naročniki in reklamirajo se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Z., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Tyrševa cesta št. 89. — Tiskali J. Blasnik nasled. Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

CENTRALA: LJUBLJANA, MASARYKOVA CESTA 17 • TELEFON ŠT. 46-52 IN 46-53

PRODAJALNE

Ljubljana:

Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 4652-3

Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 4651

Maribor:

Koroški kol., Frankopanova c. 34, telefon št. 2061

Glav. kol., Aleksandrova cesta 42., telefon št. 2825

Jesenice: Prešernova, telefon št. 606

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 7

Obračunske cene veljavne od 20. julija 1940 naprej.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le takoj ob prejemu blaga.

Mlevski izdelki

Moka Ogg	kg	4.60
„ Og	„	4.60
„ št. 2	„	4.40
„ št. 5	„	4.20
„ ajdova	„	5.50
„ koruzna	„	3.25
„ „ krmilna	„	1.40
„ pšenična krmilna	„	2.50
„ ržena	„	3.50
Otrobi, pšenični debeli	„	2.30
„ „ drobni	„	2.10
Zdrob, činkvantin	„	4.30
„ koruzni	„	3.75
„ pšenični	„	5.—
Žikin zdrob ¼ kg	zav.	7.—

Testenine

Domače

Fidelini	kg	8.25
Krpice	„	8.25
Makaroni	„	8.25
Polži	„	8.25
Rezanci	„	8.25
Špageti	„	8.25
Zvezdice	„	8.25

Jalčne

Makaroni	kg	11.50
Polži	„	11.50

Jalčne v kartonih

Makaroni	kg	13.—
Špageti	„	13.—
Jajnine vseh vrst	„	18.—
A. C. „ „	„	20.—

Riž

Carolina	kg	—.—
Ia	„	13.50
Ila	„	12.—

Deželni pridelki

Čebula, domača, nova	kg	Dnevna cena 7.—
Čebula, pražena „Cepo“	doza	7.—
Česen	kg	8.50
Fižol, tetovski	„	6.50
Grah zelen	„	—.—
Ješprenj	„	5.25
Ješprenjček	„	8.—
Kaša	„	5.—
Koruzna, debela	„	2.75
„ činkvantin	„	3.25
Krompir, novi	„	Dnevna cena 3.20
Piča za kure	„	3.20
Ptičja hrana	„	8.50
Ječmen	„	3.20
Oves	„	3.20
Proso	„	3.60
Pšenica	„	3.—
Zelje kislo	„	—.—
Semena zelenjadna in	„	—.—
cvetlična	zav.	1.—
Semena fižol in grah	„	2.—

Sadje južno, sušeno in sveže

Rozine, Ia	kg	15.—
Rozine, Ila	„	13.—
Hruške suhe	„	—.—

Slive, suhe	kg	9.—
Orehi celi	„	7.50
Orehova jederca	„	24.—
Fige v venci	„	7.50
Lešniki, tolčeni	„	43.—
Limone	kom.	1.—
Mak plavi	kg	20.—
Mandeljni, Ia	„	52.—
Rožiči, celi	„	6.50
Rožičeva moka	„	6.50
Pomaranče	kom.	—.—

Sladkor

Kocke	kg	15.50
Sipa, drobna	„	14.—
„ debela	„	14.10
V prahu	„	15.50
Bonboni	„	30.—
„ Fourres, Ia	„	42.—
Bonboniere	kom.	po izb.
Kandis	kg	36.—
Margo slad	„	44.—
Šumeča limonada	kom.	1.—

Sol

Fina	kg	4.—
Morska	„	1.50

Kava

Surova Santos	kg	92.—
„ Braziljska	„	88.—
Žgana Melange	„	114.—
„ Braziljska	„	104.—

Žitna kava

Ječmenova, slajena, za-		
družna	kg	12:50
Ječmenova, zadružna	„	8:50
Ržena, slajena, zadružna	„	13:50
Kneipp	„	15.—
Perola	„	13:50
Proja	„	10.—
Žika	„	15.—
Ječmenova kava, odprta	„	6:50

Ostale kavine primesi

Cikorija Franck à ½ kg	kg	19.—
„ Franck à ¼ kg	„	20:50
„ kolinska à ½ kg	„	19.—
„ kolinska à ¼ kg	„	20.—
Enrilo	„	22.—
Figova kava	„	24.—
Redilna kava	„	22.—

Mast

Mast Ia	kg	24.—
„ v dozah	doza	130.—
Čajno maslo Ia gorenjsko	„	Po dnevnih cen
„ „ štajersko	„	36.—
Kuhano maslo	„	36.—

Mesni izdelki

Carsko meso	kg	25.—
Hrenovke	kom.	2:25
Jezik, goveji	kg	27.—
„ svinjski	„	27.—
Kare brez kože	„	—
Kračje	„	15:50

Kranjske klobase	kom.	4.—
Meso, prekajeno, vratina	kg	26.—
Prsni vršci	„	20.—
Reberca, brez kože	„	25.—
Salama, krakavska	„	30.—
„ letna	„	25.—
„ milanska	„	64.—
„ poljska	„	30.—
„ navadna	„	14.—
„ ogrska	„	64.—
„ pariška	„	26.—
„ posebna	„	25.—
„ tirolska	„	26.—
Slanina, hamburška	„	28.—
„ krušna	„	25.—
„ papricirana	„	26.—
„ prekajena, deb.	„	26.—
„ soljena	„	25.—
„ tirolska	„	28.—
Svinjske glave, brez kosti	„	16.—
Svinjski parklji	„	—
Šunka, domača, kuhana	„	50.—
„ praška	„	28.—
„ zvitka	„	27.—
Želodec suhi	„	30.—

Ribe — pastete

Polenovka	kg	28.—
Rusi	kom.	—
Sardele, očiščene, v olju	„	—75
Sard. obr. s kaper., mala doza	doza	4:50
„ „ „ „ velika	„	9:50
Sardine 1/3	„	10.—
Sardine 1/4	„	9.—
Sardine 1/5	„	8.—
Sardine 1/10	„	4:50
„	kom.	1:25
Pašteta, jetrna	doza	6.—
„ sardelna	„	7.—
Guljaž, goveji	„	9:50
Vampi	„	8:75

Delikatese

Citronat	kg	100.—
Naš čaj	zav.	6.—
Čaj v dozah	vel. doza	38.—
Čaj v dozah	mal. doza	22.—
„ „ zavitkih	zav.	5:50
„ „ „	„	—
„ „ „	„	14.—
„ „ „	„	3.—

Čaj v zavitkih	zav.	28.—
„ brazilski „Mate“	„	5.—
„ odprti	kg	250.—
Čokolada à ¼ kg	tabl.	15.—
„ „ 1/10 „	„	6:50
„ „ 1/20 „	„	3:50
„ z lešniki	kom.	1:50
„ „ „ 1/10 kg	tabl.	8.—
„ „ „ 1/8 „	„	16.—
„ mlečna 1/14 kg	„	6:50
„ „ 1/7 „	„	12:75
Čokolada ribana	kg	50.—
Drobtine	„	7.—
Gorčica	„	20.—
„	koz.	8.—
Jajca, štajerska, dnevna		
cena		
Na progo jih ne moremo pošiljati.		
Juhan, mali	stekl.	11.—
„ veliki	„	22:50
„ na drobno	dkg	1:45
Kakao, holandski	kg	74.—
Kapri	„	60.—
Keksi v zavitkih	zav.	6.—
„ „ „ à 1 kg	„	25.—
„ na drobno	kg	25.—
„ v pločev. dozah	doza	28.—
Kruh črn in bel	štruca	2.—
Kumarce, kozarec	„	38.— do 70.—
Kvargeljni	kom.	—50
Kvas	kg	42.—
Maggi, mali	stekl.	12.—
„ srednji	„	21.—
„ veliki	„	30.—
„ na drobno	dkg	1:60
„ kocke	kom.	1.—
Marmelada, jabolčna	kg	19.—
„ „ doza	„	—
à 1 kg	„	20.—
Marmelada, slivna	„	18.—
Marmelada, marelična	„	30.—
„ „ doza	„	—
à 1 kg	„	31.—
Med, cvetlični	„	—
„ ajdov	„	—
„ cvetlični, mali koz.	kom.	—
„ „ vel. „	„	—
„ „ mali lonč.	„	1:50
„ „ sred. „	„	4.—
„ „ vel. „	„	7.—
Desert šnite	„	1:75
Napolitanke, dolge	„	1.—
„ „ „	zav.	15.—
Oblati	„	15.—
Otroški piškoti	„	16.—
Ovomaltine, mala	doza	10:50
„ srednja	„	24.—
„ velika	„	43.—
Paradižniki, 1/5 kg	„	4:50
„ 1/2 „	„	10.—
„ 1 „	„	20.—

Prihajajte v prodajalno v odrejenem terminu, pa boste dobili hitro postreženi. Embalažo pošiljajte pravočasno.

Sir, Chalet	kom.	1:50
" "	škatl.	9—
" emendolski, Ia	kg	32—
" Parmezan	"	87—
" trapistovski	"	26—
" edamski	"	30—
Soda, jedilna	"	20—

Pudingi in pecilni praški

Citronin prašek za puding	zav.	2:75
Čokoladna krema	"	3:75
Čokoladni prašek za puding	"	3—
Malinov prašek za puding	"	2:75
Mandelnov prašek za puding	"	2:75
Pecilni prašek	"	1:25
Pripomoček za vkuhanje	"	2:25
Rumenilo	"	1:25
Vanilijeva krema	"	3:25
Vanilijin prašek za puding	"	2:75
Vanilijin sladkor	"	1—
Zmes za šartelj	"	13—

Dlšave

Cimet, cel in zmlet	zav.	3—
Ingver	"	2:50
Janež	"	2:50
Kamilce	kg	55—
Klinčki (žbice), celi in zmleti	zav.	2:50
Korjander	"	2:50
Kumna	"	—
Lavorjevo listje	"	1—
" zrnje	"	1—
Majaron	kg	65—
Muškatov cvet	zav.	3—
Muškatovi orehi	kom.	1:75
Paprika, huda	zav.	3—
" sladka	"	3—
Piment, cel in zmlet	"	2:50
Poper, " " "	"	3—
Vanilija v šibkah velika	kom.	7:50
Žafran	zav.	1—

Tekočine

Kis za vlaganje	l	4—
" nav., dvojno močni	"	3:50
" vinski	"	5—
Olje, bučno	"	25—
" olivno	"	24—
" " Ia „Medicinal“	"	30—
Francosko žganje, mala	stekl.	10—
" " srednja	"	26—
" " velika	"	52—

Brandy, à 0'17 l	stekl.	—
" " 0'35 l	"	28—
" " 0'70 l	"	46—
Liker, Balkan, grenki	l	42—
" " sladki	"	42—
" Pelinkovec	"	37—
" razni	"	38—
Rum Ia, à ½ l	stekl.	34—
" Ia, " 1 l	"	58—
" Ila, " ½ l	"	25—
Esenca za liker	"	5—
Rumova esenca	"	8—
Žganje, borovničar, à ½ l	"	24—
" brinjevec, " ½ l	"	21—
" hruševac, " ½ l	"	21—
" slivovka, " ½ l	"	16—
" tropinovec, " ½ l	"	21—
Vino, belo, štajersko	l	14—
" Mušk. Silvanec	"	14—
" Jagodinsko, črno	"	12—
" cviček	"	12—
" belo, dalmatinsko	"	10—
" Opolo	"	10—
" Prošek	"	26—
" Vermut	"	30—
Malinovec, à ½ l	stekl.	16—
" odprti	kg	20—
Radenska voda 14/10 l	stekl.	7:50
" " ½ l	"	3:75
Rogaška voda 14/10 l	"	7:50
" " Donati 1 l	"	7—
Grenka voda Fr. Jožefova	"	12—

Potrebščine za perilo

Mila

Hubertus nav.	kg	15—
" terp.	"	16—
Hubertus, sivo	"	14—
Merima	"	15:50
Schicht, navadno	kg	15—
" terpentin	"	16—
Zlatorog, navadno	"	15—
" terpentin	"	16—
Radiša milo nav.	"	14—

Pralni praški

„Ena“, milne luske	kg	42—
„Henko“ soda	zav.	2:50
Lux	"	4:50
Perion	"	5—
Persil	"	6—
Radion	"	5:50
Snežinka	"	4:50
Ženska hvala	zav.	2:50
Radost peric	"	2:50
Teksil	"	2:50
Belil	"	2:75

Druge potrebščine

Soda za pranje	kg	2:50
Lug	"	4—
Boraks	zav.	2:50
" carski	škatl.	5:75
Škrob rižev	"	6—
" "	zav.	1:50
Plavilo v kockah	"	2:50
Plavilni papir	"	1:75
Pralni stroji, leseni, mali	kom.	17—
" " " vel.	"	18—
Pralni stroji, pločev. mali	"	19—
" " " vel.	"	21—
Vrvi za perilo	15 m	Cene po kvaliteti
" " "	20 m	
" " "	25 m	
" " "	30 m	
" " "	35 m	
" " "	40 m	
Obešalniki za sušenje perila	kom.	20—
Ščipalka za perilo	"	—25

Toaletni predmeti

Milo, Elida, Favorit	kom.	8:50
" " 7 cvetic	"	8—
" Glicerin	"	6—
" " olivia	"	4—
" kopalno	vel.	13—
" kopalno	mal.	8—
" Karbol	"	4—
" mandeljnov	"	7:50
" Olivia	"	7:50
" „Astra“	"	5—
" Osiris	"	7—
" za roke	"	5—
" peščeno Zlatorog	"	2—
" Speick	"	3—
" Stella	"	5—
" za britje Ia	"	8:50
" " " Ila	"	3—
Cimean	"	7—
Chlorodont	"	7—
Doromat	"	9—
Kalodont	mala	7—
"	vel.	13—
Odol	mala stekl.	22—
"	sred.	35—
"	vel.	65—
Olje, orehovo, pristno	"	8—
Olje za sončenje in mašažo	"	8—
Ustna voda Cimean	"	19—
Kolonska voda	mala	13—
" " " vel.	"	24—
Esenca za kolonsko vodo	stekl.	16—
Krema za kožo Cimean	doza	10—
Krema za kožo Elida	nočna tuba	14—
Krema za kožo Elida	dnevna	14—

Nivea krema	doza	11—
Uran	"	10—
Parfum	stekl.	17—
Puder Elida	škatl.	12—
Vazelin	doza	7-25
Šampon	zav.	3—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna	mal. škatl.	6—
"	sred. "	7-50
"	vel. "	17—
" rjava	"	6—
" rumena	"	6—
" bela	"	6—
" sortirana	"	3—
Mast za čevlje, črna	"	5—
" " " rjava	zav.	5—
Belin	"	2—
Olje za mazanje podplato	stekl.	8—
Krtače za blato	kom.	4—
" " mazanje	"	1-50
" " svetljenje	"	12—
Vežalke, črne, kratke	par	1-75
" " srednje	"	2—
" " dolge	"	2-25
" rjave, kratke	"	1-75
" " srednje	"	2—
" " dolge	"	2-25
" usnjene, črne	"	2—
" " rjave	"	2—

Razno

Barva za pirhe	zav.	—75
Ostara	"	2-50
Brusači	kom.	13—
Celofan, papir	zav.	2-50
Čistilo za parkete	mal. doza	13—
" " " " " vel. "	"	23—
Črnilo	stekl.	3-25
Schell-Toks, mala kant.	kom.	16—
" " vel. kant.	"	28—
" " črpalke	"	17—
„Čistinit,“ za obleke	stekl.	12—
Grafit	kom.	—50
Hobby, prašek	zav.	4—
Kadilo	kg	35—
Kolofonija	"	16-50
Kladiva za meso	kom.	13—
Kolesa moška, kromirana	1150- do 1450-	
" " damska, kromir.	1150- do 1550-	
" " moška, poniklj.	kom.	1200-
Plasči za kolesa	"	70—
Zračnice za kolesa	"	20—
Likalit	zav.	3-75
Krtače za obleko	kom.	16—
" " parkete	"	27—
Krtače za ribanje IIa	"	6-25
" " " IIIa	"	2-50
" " " Ia	"	7—
Krtače za roke	"	2-75
" " roke, dvostr.	"	5—

Krtače za zobe, male	kom.	9—
Krtače za zobe, velike	"	13—
„Mali sadjar“	knjiga	5—
„Mali vrtnar“	"	5—
Metle, male	kom.	11-50
" " velike	"	14-50
Metlice, otroške	"	6-75
" " za obleko	"	6-75
" " posodo	"	1-75
Muholovci	kom.	1—
Nagrobne lučke	kart.	11—
" " v keram. lončkih	kom.	4-50
Nočne lučke	škatl.	2—
Obešalniki, mali	kom.	2-50
Olje za šivalne stroje	stekl.	4-75
Omela, bombažna	kom.	32—
" mala	"	12—
" za parkete	"	28—
Omelčka za čiščenje steklenic	7.50 do 15—	
Pasta za peči	škatl.	3—
Peharji, srednji	kom.	4—
" " veliki	"	4-50
Papir klosetni	zav.	3-25
Peresniki	kom.	2—
Pergament papir	pola	1—
Pesek za email posodo	zav.	1—
" " " " " " " "	"	1-50
" " " " " " " "	"	2—
" " " " " " " "	"	2-50
" " " " " " " "	"	2-50
Pile, trioglate srednje	kom.	5-50
" " " " " " " "	"	6—
" " plošnate, male	"	10-50
" " " " " " " "	"	12—
" " " " " " " "	"	14-50
Platn. vreč. za ca 15 kg	"	9-50
" " " " " " " "	"	13-50
" " " " " " " "	"	19-50
Prašek za čiščenje zlata in srebra	zav.	3-25
Prazne pušice	kom.	5, 10
Predpražniki Ia	16— do 49—	
" " " " " " " "	kom.	11—
" " " " " " " "	"	4—
Prijatelj gospodinj (za štedilnik)	"	110—
Rahljači, brez ročaja	"	12—
" " z ročajem	"	15—
Sidol	tuba	5-50
Svitol	"	5—
Vitol	"	5-50
Sita patent	kom.	20—
Snažilne gobice za posodo	"	1-50
Solnice, lesene	"	10—
Stručnice, male	"	6—
Stručnice, velike	kom.	8—
" " " " " " " "	"	7—
Sukanec, bel, črn št. 10—12	valj.	—

Sukanec, bel, črn št. 16—36	valj.	—
" " " " " " " "	"	—
" " " " " " " "	"	—
Sveče, dolge	zav.	—
" " " " " " " "	kom.	—
" " " " " " " "	zav.	—
" " " " " " " "	kom.	—
" " " " " " " "	zav.	—
Svinčniki, navadni	kom.	1-50
" " " " " " " "	"	3-50
Šivanke	zav.	1-50
Šmirkovo platno, belo	pola	1-50
" " " " " " " "	"	2-25
Sparklet steklenice	kom.	150—
" " " " " " " "	"	4-50
" " " " " " " "	"	2-50
Sted Regulator obroči: 160—220 mm	"	60—
" " " " " " " "	"	75—
Sted Regulator plošče: 18×12 col	"	115—
" " " " " " " "	"	120—
Tepači, mali	"	8-50
" " " " " " " "	"	13-50
" " " " " " " "	"	18-50
Umetno gnojilo	kg	2—
Vim	zav.	2-50
Vit	"	4-50
Vžigalice	"	10—
" " " " " " " "	škatl.	1—
" " " " " " " "	"	0-50
Zobotrebci	zvez.	—25
Jedilni pribor, navadni, alpaka in kromiran	Po izbiri	

Kurivo

Drva, bukova, cela	} Po dnevni ceni
" " " " " " " "	
" " " " " " " "	
Premog, trboveljski, kosovec	Po dnevni ceni

Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emajlirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla, žarnice itd.

Naša prodajalna na Jesenicah prodaja poleg špecerije tudi vse galanterijsko blago.

Naprošamo člane, da prilagajo k naročilu platnene vrečice za vse drobno blago. Vrečice lahko dobite v vseh naših prodajalnah po nizki ceni.

Svetujemo, da hranite vse mlevske izdelke odprte na zračnem in hladnem prostoru.

Člani, ki jemljejo moko v originalnih vrečah se naprošajo, da predhodno prinesejo ali pošljejo vrečo, ker se jim bo ista drugače zaračunala.

